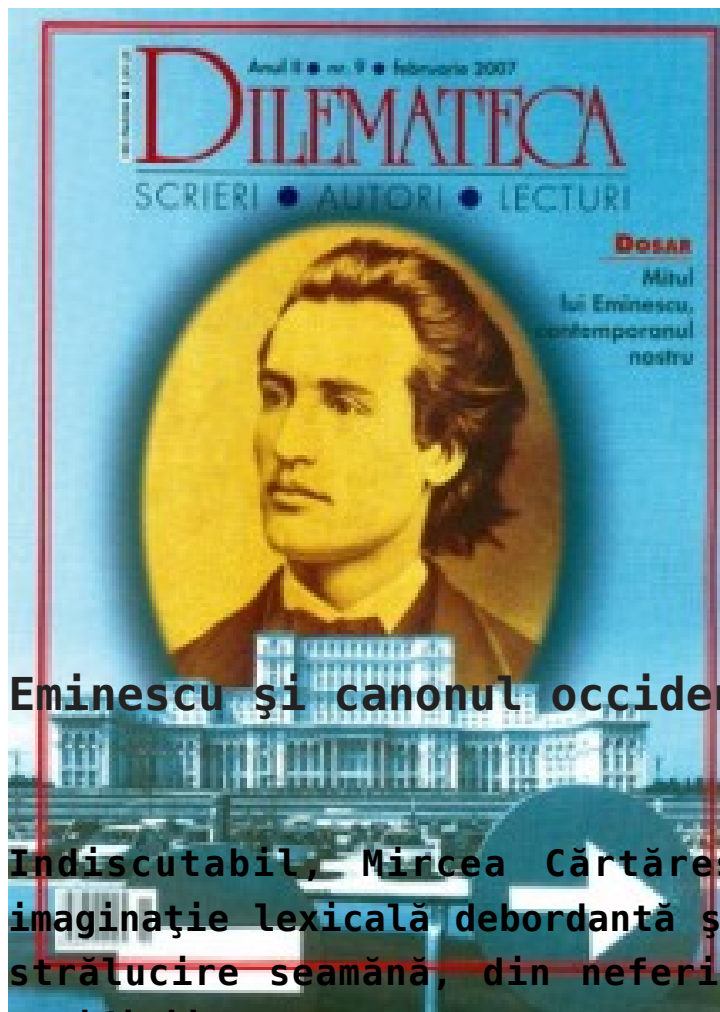

**Eminecu și canonul
occidental. Din tenebrele
intelighenției române**

Theodor Codreanu: Eminescu și canonul occidental

Indiscutabil, Mircea Cărtărescu are talent literar, o imaginație lexicală debordantă și strălucitoare, însă această strălucire seamănă, din nefericire, cu un splendid joc de artificii.

Theodor Codreanu

Canonul literar, spune Harold Bloom, este alcătuit din singularități, nicicum nu se naște din energii sociale, cum credea Gherea, marxistul. Iar singularitatea nr. 1 în vremea primei bătălii canonice, recunoscute ca atare de Nicolae Manolescu în Istoria critică a literaturii române, era Eminescu, după care veneau alte singularități canonice: Caragiale, Creangă, Maiorescu, Slavici. Toți aceștia l-au recunoscut ca întâi-ștătător pe Eminescu, gloria lui Maiorescu constând îndeobște din crearea canonului la modul conceptual. Definitivează edificiul în anul morții tragice a poetului, în cel mai consistent studiu critic al său, Eminescu și poeziile lui. Acest studiu, dincolo de unele aprecieri erodate de timp, înseamnă recunoașterea ființării canonului estetic național: „Acesta a fost Eminescu, aceasta este opera lui. Pe cât se poate omenește prevedea, literatura poetică română va începe secolul al 20-lea sub auspiciile geniului lui, și forma limbei naționale, care și-a găsit în poetul Eminescu cea mai frumoasă înfăptuire până astăzi, va fi punctul de plecare pentru toată dezvoltarea viitoare a vest-mântului cugetării românești.”¹

Canonizarea lui Eminescu este cheia de boltă a carierei de critic literar a lui Titu Maiorescu. Deși o știe prea bine, Nicolae Manolescu își începe de aici propria contradicție. Din promotor al canonului, el se transformă, în chip neașteptat,

în ideolog mascat al Școlii Resentimentului, care și-și a făcut un titlu de glorie din distrugerea canonului, arată Bloom. Criticul român s-a pomenit brusc prizonier al vechilor ideologi marxiști ai canonului proletcultist sublimat într-o falsă aureolă a esteticului de după „obsedantul deceniu”. Unul dintre campionii „deconstrucției” canonului național a fost Z. Ornea. Lui i s-a alăturat și Nicolae Manolescu, patronând împreună, spre exemplu, faimosul nr. 265 al Dilemei din 1998. Și mai stranie a fost alăturarea la resentimentari a lui Petru Creția, devenit și el un captiv al ideologiei postmoderniste. Împreună, ei și-au propus să distrugă ceea ce au numit mitul poetului național, sintagmă consacrată de G. Călinescu, nuanțată mai înainte de Nicolae Iorga în „expresia integrală a sufletului românesc”, iar după al doilea război mondial de Noica prin „omul deplin al culturii românești”. Friedrich Nietzsche și Ernest Robert Curtius au afirmat lucruri similare despre Goethe și în acest mod îl receptează ca autor canonic de prim rang și Harold Bloom. Se mai pot adăuga și alte formule memorabile, precum cea a lui Dimitrie Vatamaniuc: „Coloana infinită a spiritualității noastre naționale”. Sau Ilie Bădescu: personalitatea eponimă a culturii românești². Curios că „demitizarea” canonicității eminesciene se face fără argumentele estetice ale canonului, împotmolindu-se într-o penibilă sofistică, fals aureolată cu o „exigență” critică îmbrățișată, în ultimii ani, de tot mai mulți resentimentari.

„Argumentul” dintâi al distrugătorilor de canon este că noțiunea de „poet național” (iar de aici și celelalte formule amintite) nu funcționează în literaturile occidentale și, în consecință, ar fi o invenție a naționaliștilor români. Dacă i-am crede pe cuvânt pe resentimentari, în lumea euroatlantică n-ar exista decât canonul occidental fără variante naționale. E curios că Nicolae Manolescu, adept al diferențelor, se poziționează în adept al omogenizării prin estetic, când, în realitate, esteticul nu poate fi rupt de singularități, așa cum demonstrează Harold Bloom. Resentimentarii gândesc în logica terțiului exclus, fie la nivelul de realitate al

materiei omogenizante, fie la nivelul materiei eterogenizante, ratând apropierea de starea T, acolo unde antitezele sunt în semipotentializare și în semiactualizare, sub logica terțiului ascuns.³ Așadar, universalitatea canonului, care este universalitatea esteticului, nu poate fi decât abuziv despărțită de național. Credeam că de multă vreme asemenea ecuație a fost rezolvată, iar la noi, după cum am văzut, o consacraseră deja Iorga, Ibrăileanu, Ralea, Vianu, Călinescu, Eliade, Noica. Să vedem dacă Harold Bloom îi confirmă pe resentimentari cu teza inexistenței canonului național. Cel puțin, Nicolae Manolescu ar fi trebuit să evite o asemenea teză, de vreme ce el și-a propus să scrie o „istorie canonică” a literaturii române, recunoscând că limba română este factorul particularizant al acestei literaturi, considerând intruse scrierile în alte limbi. Totuși, el continuă și în Istoria critică... să aprecieze ca maladivă situarea lui Eminescu în centralitatea canonului românesc. Criticul pornește, în capitolul despre Eminescu, de la cartea demolatoare a sintagmei poet național, semnată în 2001 de Ioana Bot (Eminescu – poet național român), combătând, simultan, și formulele canonice ale lui Iorga și Noica sub pretextul că un Eminescu „paradigmatic și anistoric neschimbător și pururi exemplar pentru toată suflarea românească” ar fi o formulă „mortificantă”: „Un poet național intangibil nu mai este cu adevărat de citit.”⁴ Toate bune și scrise cu „spirit critic”, numai că Iorga, Noica și atâția alți mari intelectuali români n-au fost atât de dogmatici, încât să susțină imaginea unui Eminescu „imobil”, „frigid”, „mortificant”, „ilizibil” în canonicitatea lui. Lucrurile stau exact pe dos, fiindcă un scriitor canonic este viu, stimulat, invitând la controversă, la gândire și la trăire estetică. Tocmai bogăția spirituală a geniului îl scutește pe Eminescu de mortificare. Când un scriitor iese din canon, numai atunci el devine de necitit. Ce rost ar mai avea să-l numești „omul deplin al culturii românești” când el nu e deplin? Noica l-a gândit pe Eminescu exact în spiritul canonului occidental și național, el fiind, totodată, și

adeptul „despărțirilor” de marile modele, dar într-un mod creator, cum preconizează, altminteri, și Harold Bloom. O veritabilă „despărțire” de centrul canonic întărește canonul însuși. Paradoxal, Iorga și Noica sunt bine ancorați în canon. Manolescu, nu. Forța extraordinară a spiritului eminescian este catalitică, nicicum modelatoare.

Când Harold Bloom consacră centralitatea canonică a lui Shakespeare, el recunoaște deopotrivă că „divinul brit” este și centrul canonului englez. Ceva similar se petrece cu Dante pentru Italia, cu Goethe pentru Germania, cu Tolstoi pentru Rusia ș.a.m.d. În 1930, spre a-l confirma pe Maiorescu, Tudor Vianu contura un peisaj similar al canonului occidental, neezitând să-l așeze în postura de vârf canonic pe Eminescu. La comemorarea morții poetului, în 1939, un gânditor de valoarea lui C. Rădulescu-Motru întărea spusele lui Vianu astfel: „În Mihai Eminescu noi am ajuns a recunoaște pe cel mai reprezentativ maestru al nostru. El este pentru noi ceea ce este Goethe pentru germani, Shakespeare pentru englezi, Dante pentru italieni. El este geniul în care s-au întâlnit, deopotrivă de ridicate, puterea de invenție cu aceea de reflexiune critică. În poezia și proza lui, simțirile cele mai caracteristice ale vieții noastre naționale și-au găsit o expresie artistică nepieritoare. El a fost maestrul care a știut alege metalul pur și nobil din minereul brut al sufletului național”⁵. Bloom are grijă să stabilească o asemenea ierarhie și pentru literatura americană, prilej cu care el vorbește extins despre canon național, emblema națională fiind Walt Whitman. De reținut: doar șase poeme exemplare îl fac pe Whitman autor canonic și „poetul nostru național”⁶. Desigur, al Statelor Unite! Bloom admite că un scriitor canonic poate să oscileze ca interes pentru literatura universală, dar nu se poate mortifica pentru limba în care a creat: „Cred că a fi centrul unui canon național înseamnă a rămâne definitiv în circulație într-o anumită limbă, dar această permanență rareori depășește granițele lingvistice. În străinătate, Whitman și-ar putea pierde

importanța, dar nu și în Statele Unite.” Convingerea mea (și nu numai) este că Eminescu se află cu mult peste valoarea lui Whitman, dar nu asta are importanță acum. Resentimentarii noștri fac grimase în fața mitizării lui Eminescu. Ce-șar spune să afle că, pentru americani, Whitman este creatorul „religiei americane”, după cum Dante este al celei italiene? În Cântec despre mine însumi, poetul însuși se considera un Iisus american. E de reținut că mitizarea lui Whitman dă forța spirituală a Americii convertită în putere imperială. Imaginați-vă ce oale de lături ar fi aruncat resentimentarii de pe malurile Dâmboviței în capul lui Eminescu dacă acesta ar fi fost un „deviant” sexual precum Whitman, cu autoerotismul său masturbator.

Calitatea primă a personalității din centrul canonic este că nu se historicizează. Oricât de mult ne-șam strădui să-șl depășim pe Shakespeare, prin despărțirea de el, în sens nicasian, faptul este imposibil, spune Bloom, deoarece autorul lui Hamlet mereu va fi cu un pas înaintea noastră. Noi, ca români, avem același sentiment și aceeași convingere în fața lui Eminescu, după cum Eminescu a trăit, la rândul-șii, aceeași senzație în fața lui Shakespeare, fiindcă numai un geniu canonic are intuiția puterii spirituale a centrului canonic. Chiar și „demitizanții” lui Eminescu știu asta și, nu mă-șndoiesc, de aici răsare ura lor anticanonică. Nu există fapt de cultură laică în măsură să-șl întrecă pe Shakespeare, nici chiar în filosofie. Și asta fiindcă gratuitatea estetică în canon este ontologică, la antipodul jocului de „cuvinte goale”. „În toată istoria filosofiei – arată Bloom – nu există originalitate cognitivă comparabilă cu cea a lui Shakespeare și este și ironic, și fascinant să vezi cum se întrebă Wittgenstein dacă există vreo diferență autentică între reprezentarea shakespeariană a gândirii și gândirea însăși”. Este și motivul pentru care „Shakespeare, care nu s-șa bazat prea mult pe filosofie, e mai important în cultura occidentală decât sunt Platon și Aristotel, Kant și Hegel, Heidegger și Wittgenstein.” Aici se încifrează întreaga taină a

esteticului, pe care criticii superficiali o refuză, refuzând hermeneutica însăși, precum face și N. Manolescu. De aceea, acești critici nu vor înțelege niciodată de ce Eminescu identifică arta cu adevărul ființei. Nu, nici Eminescu n-a fost filosof, dar el, aidoma lui Shakespeare, îi întrece pe filosofi și, întâi de toate, pe filosofii români. De aceea, este un titlu de glorie pentru un filosof român să recunoască superioritatea gândirii lui Eminescu în raport cu propria sa filosofie. Așa au procedat, bunăoară, Blaga, Rădulescu-Motru, Anton Dumitriu, Emil Cioran și Noica, spre marea lor cinste. În profeția lui, Titu Maiorescu a spus că secolul al XX-lea va îmbrăca nu vestmântul doar al poeziei, ci al întregii „cugetări românești”. Aici se vede scânteia genială a lui Maiorescu. Dar, vai, ce mai haz fac resentimentarii când îi refuză lui Eminescu forța gândului filosofic! Care e dincolo de filosofie! Mă gândesc cu bucurie și cu mirare că tot ceea ce-i refuză distrugătorii de canon lui Eminescu se află contrazis de două femei exemplare din cultura occidentală: Rosa del Conte și Svetlana Paleologu-Matta. Cea din urmă a citit bine că în esteticul eminescian se ascunde cea mai înaltă gândire a Ființei din cultura românească. Și asta se-întâmplă în Luceafărul, operă canonică de prim rang, pe care nu întâmplător resentimentarii încearcă să-o detroneze din condiția canonică. La fel procedează și Nicolae Manolescu, în pofida faptului că, spre deosebire de I. Negoițescu, a bănuit cât de importantă este autodefinirea poetului din versul „Cuprins de-adâncă sete a formelor perfecte”. Oare poate exista definiție mai exactă a esteticului ca temelie a canonului? Or, această adâncă sete este ontologică, adâncul orb al naturii shakespeariene, despre care vorbește și Harold Bloom. Luceafărul ajunge tocmai în abisul Ființei, acolo unde cunoașterea umană nu mai are putere: „Nu e nimic și totuși e/ O sete care 'l soarbe,/ E un adânc asemenea/ Uitării celei oarbe.”⁷ În acest catren distinge Svetlana Paleologu-Matta, încurajată și de filosoful Ștefan Teodorescu, versul fundamental al poemului canonic: „Suntem în punctul cel mai adânc al poemului, ca un centru al lui virtual”, „o adevărată

variantă românească a Ființei: o autorelevare cu totul insolită, poetul fiind atras de o alteritate necunoscută și, totuși, deși fără acces, manifestată în el.”⁸ Profesoara din Elveția a intuit bine: centrul virtual despre care vorbește este chiar centrul canonului literar românesc, demn de forța gândirii lui Shakespeare. Superficialitatea fudulă a criticii resentimentare trece ca orbetele pe lângă el. Din păcate, o face și Nicolae Manolescu. El crede că Luceafărul este o operă mediocră, supralicitată „din rațiuni mai degrabă de ideologie literară decât propriu vorbind poetice”⁹. Mai mult, versul iambic de 7-8 silabe nu i-ar putea sluji poetului la realizarea unei viziuni cosmogonice, iar „reflecțiile lui Hyperion” anihilează simbolurile romantice majore. Din nefericire pentru criticul nostru, Hyperion nu „reflectează” nicăieri în poem, meditația aparținând Demiurgului! Și apoi ce fel de finețe critică în fața faptului stilistic este aceea când nu ai ochi și urechi pentru subtilitățile prozodiei și versificației unei capodopere ca Luceafărul? Ca de obicei, Nicolae Manolescu se referă doar la exterioritatea faptului estetic, având organ doar pentru ritmul mecanic, nu și pentru cel interior, de adâncime. În ultimele decenii, eminescologia a progresat esențial și în domeniul stilistic. Mă gândesc, între altele, la cărțile despre Eminescu ale lui Adrian Voica¹⁰. În cele 98 de strofe ale poemului există nu mai puțin de 75 de „scheme ritmice” diferite, ca oglindă, și pe acest plan, a setei adânci de forme perfecte, care forme nu sunt niciodată moarte la Eminescu, ci, după cum el însuși le-a teoretizat, sunt forme dinamice, vii. Adică „identitatea” uniformizatoare a iambului se insolitează într-o ansamblu/armonie de diferențe impresionantă. Mă voi opri doar la un singur exemplu din analiza lui Adrian Voica: versul 115. El sună astfel: „Și din a chá- \square o- \square su- \square lui / v \square i”. Bara marchează atât cezura, cât și cele două celule ritmice ale stihului. Este o minune de vers, cum numai Eminescu era în stare să conceapă muzical-matematic. Prima celulă este prelungă, septasilabică, cu ictusul forte tocmai pe cháosului. Celula septasilabică, numită antehipermesomacru, este prezentă

în foarte puține limbi, româna fiind privilegiată din acest punct de vedere. Numai maeștrii poeziei își permit asemenea arhitectură metrică. Iar în cazul de față, asocierea celei mai ample celule ritmice cu cea monosilabică, numită cretică, permite lui Eminescu să sugereze tocmai, în aparentul sărac vers octosilabic, infinitatea cosmogonică pe care d-□l Manolescu nu reușește s-□o distingă. Dar cu armonia estetic-□muzicală a poemului criticul putea să se întâlnească și prin G. Călinescu: „Unitatea se înfăptuiește muzical. Unele strofe tac, altele cântă, în acord cu flautele unei orgi. La sfârșit răsună toate într-□un țipăt coral”¹¹.

Te întrebi atunci de ce încercarea de a elimina din opera eminesciană tocmai un poem canonic de primă speță? De admis că în Luceafărul nu peste tot tensiunea estetică e aceeași, Eminescu însuși intenționând să revadă poemul pentru forma ce ar fi trebuit să intre în volum, cum a observat, între primii, George Munteanu. Dar Nicolae Manolescu, simulând o exigență specioasă, elimină din canon și alte poeme. Doină i se pare lipsită de orice valoare estetică, dar în spatele aprecierii lucrează criterii extraestetice, căci criticul pune diagnosticul „xenofobă”. Pricini similare îl împiedică să vadă excepționalitatea, de suflu shakespearian din poemul Împărat și proletar („lunga și greoaia poemă, fără merite literare remarcabile”¹²). Desigur, Eminescu nu poate fi „ușor” de înțeles de oricine, în canon funcționând principiul elitar. Pe lângă plopul fără soț..., continuă criticul, „nu se mai poate citi astăzi fără oarecare jenă”. Lui Manolescu nu-□i plac nici Scriso□rile. În prima, „Perfecțiunea retorică stânjenește lectura. Combustia lirică e redusă”, iar a treia e „școlărească”, nedepășind legendele lui Bolintineanu! Cu Scrisoarea II, este ceva mai îngăduitor, depistând în ea o „biografie aproape postmodernă”. Scrisoarea V are „versuri rele de tot” și „desăvârșește misoginismul anilor '80-'89”. Odă (în metru antic), despre care Laurențiu Ulici spunea că este cea mai frumoasă piesă a liricii românești, n-□ar fi deloc „eminesciană”, frumusețea „abstractă”, „versurile par

traduse", conchizând că e o poezie de „concepte goale”, „în care autenticitatea lirismului poate fi pusă la îndoială”. Memento mori? „Moloz” cu „câteva construcții fără egal în tot restul poeziei eminesciene”, dar, în ansamblu, cu repetări supărătoare și „improprietați” care fac poemul „dificil la lectură”. Așadar, lui Nicolae Manolescu nu-și plac poeziile „dificile”? Trece sub absolută tăcere care ar fi „improprietațile” din poem. Ține să-și combată pe I. Negoitescu pentru că supralicita poemul atribuindu-și valențe plutonice. Dimpotrivă, ne luminează criticul, Eminescu este un poet solar („al sudului însorit”). Cât privește scena de bătălie dintre daci și romani, aceasta nu poate fi decât „grosolană în falsitate”, net inferioară dinamismului din Dumbrava Roșie, de V. Alecsandri. În finalul evaluării, cu nereținută milă, criticul ne previne că Eminescu ar fi trebuit „să lucreze mult la definitivarea acestei panorame a deșertăciunilor ca să scoată din ea o capodoperă”. Povestea magului călător în stele are „versuri greoaie, deseori șchioape, imaginația neslujită de metafore, o proză deasă copleșind mai peste tot poezia”. O nereușită este și Gemenii, iar „Valoarea dramatică a tabloului este nulă”, în Mureșanu. Pentru Criticilor mei nu găsește decât epitetul „banală”; Rugăciunea unui dac, capodoperă din care descinde filosofia kynic-amară a lui Emil Cioran, după cum a recunoscut chiar acesta, nici măcar nu este pomenită. Îngăduință are d-șl Manolescu pentru Mai am un singur dor, Mitologicele, Cum negustorii din Constantinopol, Din Berlin la Potsdam, Umbra lui Istrate Dabija-Voievod și Antropomorfism, poezii care au urme de... postmodernism. (La acestea, mai adaugă contrafacerile lui Petru Creția, după o metodă a „reconstituirilor” sancționată de eminescologi de meserie ca D. Vatamaniuc și N. Georgescu). Or avea postmodernism, dar aceste poeme (exceptând pe prima) sunt alese parcă înapoi pentru a-și bara calea spre canonicitate centrală lui Eminescu.

Renunț la a mai sublinia ușurătatea cu care criticul „desființează”, în continuare, rând pe rând, teatrul, proza,

publicistica, notele și corespondența, acestea având, desigur, cu mult mai multe vulnerabilități. Faptul nu ne poate mira, dacă ținem seamă că aceeași Școală Resentimentară se străduiește de ani buni să dărâme centrul canonic occidental. Harold Bloom arată că resentimentarii îl vor pe Shakespeare un scriitor „istoricizat”, precum comilitonii lor din România pe Eminescu, adaug. El face comparație cu alungarea platoniciană a poezilor din cetate. Postmoderniștii trăiesc cu iluzia ideologizată că noi îi inventăm pe Shakespeare și pe Eminescu, pe când, în realitate, ei ne inventează pe noi. De aceea, criticii anticanonici au iluzia că poți face din Eminescu orice, chiar și un biet scriitor „istoricizat”. Harold Bloom îl citează pe Emerson, una dintre pietrele de temelie ale canonului american: „Shakespeare este deasupra categoriei autorilor importanți, cum este și deasupra mulțimii. Înțelepciunea lui este de neimaginat, a celorlalți se poate imagina. Un cititor experimentat poate pătrunde și continua gândul platonian, dar nu și pe cel shakespearian. Aici rămânem pe dinafară... Prin facultățile sale creatoare, Shakespeare este unic”¹³. La fel, nu vom putea niciodată să continuăm gândul eminescian, pentru că el este mereu înaintea noastră și poetul o știa, recunoscând ceea ce resentimentarii nu vor pricepe vreodată: „Ne’nțeles rămâne gândul/ Ce-ți străbate cânturile,/ Zboară vecinic, îngânându-ți l,/ Valurile, vânturile”. (Dintre sute de catarge). „Fără Shakespeare – ne avertizează Harold Bloom – nu avem canon, pentru că nu avem nici posibilitatea de a ne cunoaște propriul sine, oricine am fi. Îi datorăm lui Shakespeare nu numai reprezentările noastre cognitive, ci și o mare parte din capacitatea noastră cognitivă. Diferența dintre Shakespeare și cei mai importanți rivali ai lui este una și de gen, dar și una de grad, și această dublă diferență definește realitatea și necesitatea canonului. În absența canonului, încetăm să gândim. Putem vorbi în gol, la nesfârșit, despre înlocuirea standardelor estetice cu considerații etnice și feministe, iar țelurile sociale pot fi admirabile. Totuși doar puterea se poate uni cu o altă putere, așa cum Nietzsche susținea mereu.”¹⁴

Asta fac și criticii noștri care nu mai pot de grija centralității lui Eminescu în canonul românesc: emit „cuvinte goale” și pun la cale, „feminist”, căci etnicismul nu mai este la modă, „standardele estetice”, ignorând esențialul: că fără Eminescu nu avem canon românesc. Și Eminescu a avut harul să pună în ecuație Ființa în ipostază națională fiindcă, așa cum deja am arătat, a avut norocul, dar mai cu seamă forța genială, să-l pătrundă cel dintâi, la noi, pe Shake-speare ca axă a canonului occidental. Când Nicolae Manolescu trece, cu seninătate, pe lângă poema Cărțile, închinată lui Shakespeare, el nu poate decât să facă observația zadarnică și dezarmantă că respectivul text ar atesta doar „familiarizarea cu opera marelui brit”¹⁵. (În realitate, pentru Eminescu, Shakespeare este nu „marele brit”, ci divinul brit, ceea ce vrea să spună cu totul altceva!) Într-adevăr, Eminescu, anticipându-i pe Marin Sorescu din poema Shakespeare (1964) și pe Bloom din cartea la care ne referim, face mai mult: vede în Shakespeare un Dumnezeu. Este chiar condiția de a ocupa centralitatea în canon.

(Va urma)

Note:

1. Titu Maiorescu, Opere, II, ediție, note, comentarii, variante, indice de Georgeta Rădulescu-Dulgheru și Domnica Filimon, note și comentarii de Alexandru George și Al. Săndulescu, Editura Minerva, București, 1984, seria „Scriitori români”, p. 108.
2. Ilie Bădescu, Timp și cultură, Editura Științifică și Enciclopedică, București, pp. 286-323.
3. Cf. Ștefan Lupașcu, Omul și cele trei etici ale sale, trad. din franceză de Vasile Sporici, Editura „Ștefan Lupașcu”, Iași, 1999.
4. Nicolae Manolescu, Istoria critică a literaturii române, Editura Paralela 45, Pitești, 2008, pp. 377, 378.
5. C. Rădulescu-Motru, Cuvântare la comemorarea lui Mihai Eminescu (1939), în „Convorbiri literare”, an. LXX, nr. 6-9,

iunie-□septembrie 1939.

6. Harold Bloom, Canonul occidental, trad. din engleză de Delia Ungureanu, Grupul Editorial Art, București, 2007, p. 286.

7. Am redat strofa după Mihail Eminescu, Poesii, Editura Floare albastră, București, 2004, ediție critică sinoptică de N. Georgescu, p. 175.

8. Svetlana Paleologu-□Matta, Eminescu și abisul ontologic, Ed. Nord, Aarhus, Danemarca, 1988, p. 148.

9. Nicolae Manolescu, Istoria..., p. 390.

10. Adrian Voica, Versificația eminesciană, Editura Junimea, Iași, 1997, col. „Eminesciana”.

11. G. Călinescu, Istoria literaturii române de la origini până în prezent, Fundația Regală pentru Literatură și Artă, București, 1941, p. 418.

12. Nicolae Manolescu, Istoria..., p. 386.

13. Apud Harold Bloom, p. 66.

14. Harold Bloom, p. 66.

15. Nicolae Manolescu, Istoria..., p. 394.

Există, desigur, un sentimentalism locvace la Cărtărescu, poate asemănător cu al lui Ion Minulescu. D-□l Manolescu însă ne asigură că ar fi doar simularea lui subversivă. De exemplu, în Poemele de amor, care ar reprezenta „cea mai radicală și completă încercare de subversiune din literatura noastră, a poeziei înțeleasă ca expresie sau confesiune sentimentală”. Cărtărescu este un parodist pur sânge, vrednic de pana unui George Topîrceanu. Și acesta este argumentul forte al postmodernismului său.

Shakespeare a creat oameni naturali ai domnului Creatorului, fie că se numesc Hamlet, Ofelia, Iago, Othello, Lear, Falstaff, Macbeth, Cordelia. Iată ce notează Eminescu în Caietele sale, pentru care N. Manolescu n-□are ochi: „Flori mirositoare, însă sălbatece ca florile din cununa nebunului rege Lear. Oare amestecul ce pare fără înțeles a florilor sălbatece ce se strecură prin pletele bătrânului rege nu sunt metafora vie a

creierilor săi, în care imaginile, florile gândirii s-
□amestecau sălbatece și fără înțeles? Și câtă profunditate în
acele gândiri, și cât miros în acele flori! Astfel sunt și
florile sălbatece – cântecele populare. Pe câmpiile lor a
cules Shakespeare și orice poet național – pe alte câmpii însă
a cules poezii acia care vorbesc de rai și iad, de îngeri și
demoni, de stelele cerului și de mărgăritarele din fundul
mării. Shakespeare a vorbit de om – de om cum e. Bețivul său e
bețiv, eroul său e erou, nebunul său e nebun, scepticul său e
sceptic și fiecare om e murit din gros cu culoarea
caracterului său, căci poporul concepe cum vede, și
Shakespeare a fost al poporului său prin escelință”1. Același
lucru îl subliniase încă Samuel Johnson (1709 -□ 1784): „La
alți poeți, un personaj este adeseori un individ, la
Shakespeare, el este, în general, o specie”2.

Să se observe că universalitatea canonică a lui Shakespeare
este coroborată de scriitorul nostru cu postura de poet
național a „divinului brit”. E de cercetat dacă nu cumva
Eminescu vorbește pentru întâia oară la noi de poet național,
echivalând sintagma cu ceea ce noi numim astăzi canon
național. Corespondențele stranii dintre florile sălbatece și
miresmele din cununa regelui Lear și gândirea lui abisală,
este o observație demnă de gândirea canonică a unui
Baudelaire. Dar Eminescu are intuiția ierarhiilor canonice din
gândirea lui Emerson și a lui Bloom, distingând între un
scriitor canonic de primă speță și geniile filosofice,
sugerând, în același timp, celebrităților necanonice, „de un
sfert de oră”, să-□și vadă lungul nasului: „Nimăru din voi să
nu-□i abată cumva prin minte că ar fi un geniu. Căci, copiii
mei, pământul nostru e mai sărac în genii decât universul în
stele fixe și mai lesne se naște în văile nemăsurate ale
haosului un nou sistem solar decât pe pământ un geniu. Homer,
Shakespeare, Raphael, geniile în arte se nasc o dată la 3, 4
mii de ani, Newton și Galilei, Kant ori Darwin, geniile în
știință, o dată la o mie de ani, încât nu știm zău dacă de la
Adam până la Papa Leo IX au existat de toți o duzină. Încolo

suntem toți niște bieți miserabili cărora acești regi ai cugetării ne dau de lucru pentru generații înainte. Dacă avem talent, adică câteva centigrame de creieri mai mult decât simia communis, (î)l putem valorifica, pentru vremea noastră, prin muncă constantă; dacă nu muncim, rămânem asemenea confrăților noștri, dobitoacelor.”³

Cine parcurge, cu adevărat, cele 16 volume ale ediției naționale este uimit de locul pe care-l rezervă Eminescu lui Shakespeare. Nu încapă îndoială că poetul nostru a înțeles centralitatea canonică occidentală a „divinului brit”, chiar dacă la vremea aceea nu exista o teorie de felul celei bloomiene. Oare nu dovedește asta că oricât de „șlefuit” și de „estet” s-□ar pretinde resentimentarul, el, în realitate, se află la distanță uriașă în urma lui Eminescu? Dacă ar avea geniu, iar nu doar cele „câteva centigrame de creieri mai mult decât simia communis”, ale talentului real dăruit de natură, criticii resentimentari ar recunoaște, măcar cu un dram de umilință, cine este cu adevărat Eminescu. Dar mai bine să ne continuăm demersul.

Ne vom ocupa mai departe de epitetul divinul, acordat de poet lui Shakespeare. Neavizații vor crede că punerea lui Shakespeare în rândul divinităților este o faptă encomiastă. Nici vorbă de așa ceva. Eminescu avea proprietatea termenilor și nu arunca vorbe-□n vânt. Transferarea conceptului de canon din teologie în estetică nu este făcută la întâmplare. Cititorii superficiali interpretează transferul în sensul mentalității seculariste a evoluției spiritului occidental. Ateii, „liberii cugetători”, vor crede că laicitatea esteticului este o condiție a lumii secularizate. Și Harold Bloom dă adeseori impresia că gândirea canonică este oglinda secularizării, numind-□o post-□creștină. Nicolae Manolescu a înțeles canonul occidental chiar ca un „liber cugetător”, cum se autodefinește. Dar o asemenea grilă de lectură duce la Școala Resentimentului, adică tocmai la distrugerea canonului, întreprindere analizată aici prin recursul la demitizarea lui

Eminescu, echivalent al detronării din altitudinea de centru canonic al literaturii române.

Canonul estetic occidental s-a născut printr-o diferență ivită în sânul canonului biblic. Această diferență a fost posibilă prin ceea ce s-a numit kenoza Mântuitorului: Dumnezeu s-a „micșorat” și s-a făcut om. În contextul iudaismului, observă Bloom, apariția canonului estetic n-ar fi fost posibilă, tocmai din pricină că nu există perspectiva kenozei divine. Altminteri, Iisus însuși a făcut distincția dintre împărăția cerească și împărăția cezarcă. Interesant că și în iudaismul primar a existat un germene al umanizării lui Dumnezeu, văzut chiar ca personaj de tip canonic. De aceea, alături de Shakespeare și de Noul Testament (îndeobște, Evanghelia după Marcu), Bloom pune la temelie canonului estetic și Biblia ebraică veche, datată cu un mileniu înaintea lui Hristos, cea scrisă de un presupus I (Cartea lui I) sau de o femeie hitită, Batșeba, căreia i se atribuie primele trei cărți din Vechiul Testament: Geneza, Exodul, Numeri, răstălmăcite în vreme de diferiți copiiști și preoți spre a da contur, finalmente, doctrinei iudaice clasice. În cartea Batșebeii, exista un Iahve preponderent uman: mânca, bea, era furios, răzbunător, gelos, justițiar, anxios, avea favoriți pe lângă el etc. De-aici se putea naște originalitatea canonului estetic, ceea ce a pus în Dumnezeu iudaic, creștin și musulman ceva din realitatea unui personaj literar. Iisus însuși, mai ales în viziunea lui Marcu, are ceva de personaj literar⁴. Reminiscente de precreeștinism? Zeii greci aveau un comportament uman, ceea ce a și făcut posibilă apariția pre-canonului, în epoca teocratică, prin Homer. Sorginta creștină a canonului occidentală este remarcată și de Gianni Vattimo: „Dante, ca și Shakespeare, a scris în așa fel, încât dacă nu ai citit Biblia, nu înțelegi nimic. Dar poți citi Biblia fără să-i fi citit pe Dante și pe Shakespeare. (...) Eliminați Biblia și nu aș mai fi ceea ce sunt.”⁵ Din acest punct de vedere, Shakespeare este Biblia secularizată, viziune centrală în gândirea lui Vattimo, a cărei gândire slabă se-

Întemeiază pe kenoza lui Hristos, echivalentul umanizării sale până la condiția de „personaj” al canonului literar, despre care am vorbit. „În cultura secularizată – spune Vattimo –, vechile narațiuni religioase sunt publicate într-o ediție nouă, traduse în dialectul laic, într-o ediție broșată la preț redus. Acolo ele nu mai sunt povești despre tranzații transcendente în eternitate, ci povești despre saeculum, despre timpul istoric, în care trăiesc oameni adevărați.”

Și Nicolae Manolescu preia ideea că literatura occidentală s-a născut prin ruperea de cartea unică, Biblia. De la împărăția Cărții s-a trecut la împărăția cărților. Numai că el interpretează despărțirea de Biblie în sens limitat secularist, exonerând însuși sensul laicității canonului, la granița ateismului. Destul de ușor se poate tălmăci greșit și conceptul de universalitate bloomiană. Autorul american reacționează la tendința religiilor de autolimitare, acestea sfârșind prin a se doctriniza. Astăzi, sunt interpretate în acest sens fundamentalismele de tot felul. Autolimitarea duce la conflicte și războaie religioase. Din păcate, istoria este plină de asemenea devianțe fundamentaliste. De-aici, Harold Bloom ajunge la concluzia că adevăratul universalism aparține canonului estetic. Shakespeare trece opreliștile impuse de idiosincraziile religioase, el îi apropie pe oameni, peste granițe de tot felul, fie că sunt la Paris, Moscova, Tokio, Calcutta, Beijing, Buenos Aires, Cairo sau New York. Altfel spus, Shakespeare este universal, pe când un creștin fanatizat sau un iudeu, nu, pentru că ei nu vor fi „admiși” de un musulman fără reticențe „doctrinare”. În realitate, lucrurile sunt cu mult mai complexe și nu e cazul să intrăm aici în amănunte. De pildă, cea mai mare neadekvare la obiect este să reduci creștinismul la o „ideologie”, ceea ce Bloom dă impresia că nu poate să evite. Trebuie spus, în treacăt, că niciodată Iisus, Paracletul, ipostas al Sfintei Treimi, nu poate fi acuzat de nenorocirile aduse pe lume de Inchiziție și de războaiele religioase. Asemenea fenomene istorice sunt posibile prin abandonarea universalismului iisusiatic. Deoarece

creștinismul nu poate fi redus la condiția de simplă religie, cum vor atâția. Or, după câte îmi dau seama, universalismul estetic s-a născut tocmai din asemenea pricini, fără ca acest universalism să apară ca erezii de felul celor din sânul creștinismului sau de felul diverselor gnoze sau esoterisme masonice. Umanismul estetic din canonul occidental, care nu poate fi opozant nici celui oriental, s-a născut ca măsură a reapropierii, în Duh, de Omul-Dumnezeu Iisus. Așa se explică de ce un poet canonic de felul lui Walt Whitman se identifică cu Iisus. În suferința nemărginită și în plenitudinea bucuroasă a lui Iisus se ascunde întreaga umanitate a canonului occidental, ceea ce Harold Bloom numește anxietatea canonului, deopotrivă prezentă în durerea primordială a lui Hamlet sau Iago, în dorul eminescian, în vidul existențial bacovian, în anxietatea canonică a eroilor lui Kafka. De aceea, autorii canonici creează noi Biblii, noi religii naționale, fără ca acestea să fie simțite ca „erezii”, dimpotrivă, restituind universalitatea emanată de divinitate. În acest mod trebuie înțeleasă și afirmația lui Walt Whitman: „Măcar atât avem din Dumnezeu: îl avem pe om”. Îl avem pe Omul Iisus. Dante a recreat omul italian, Cervantes pe cel spaniol, Goethe pe cel german, Eminescu pe cel român, Whitman și Emily Dickinson pe cel american. Divina comedie a fost percepută ca un al treilea Testament, nesubordonat celorlalte două. Dante nici nu și-a conceput opera ca ficțiune: „El o va considera adevărată universal și atemporal.”⁶ E aici voința de a fi în dogma creștină ca revelație teologală (Petre Țuțea). De aceea, spune Țuțea⁷, poetul e mai aproape de revelația divină decât filosoful sau orice altă formă de gândire.

Obsesia „ficțiunii” este una modernă și postmodernă, sfârșind prin a fi anticanonică, de ordinul corectitudinii politice. În schimb, „Spiritul sălbatic și extrem de puternic al lui Dante e, în cel mai înalt grad, incorect politic.”⁸ Este exact ceea ce aprecia Eminescu (v. scrisoarea către Iacob Negruzzi, care însoțea Epigonii) în naivitatea și în elementaritatea înaintașilor, în opoziție cu mentalitatea epigonilor:

„Predecesorii noștri credeau în ceea ce scriau, cum Shak(e)speare credea în fantasmеle sale; îndată însă cu conștiința, vine (gândul) că imaginele nu sunt decât un joc; atunci, după părerea mea, se naște neîncrederea sceptică în propriile sale creațiuni”⁹.

Așadar, la 20 de ani, Eminescu gândea canonic, fapt care ține de domeniul miracolului. El atrăgea atenția lui Iacob Negruzzi asupra primejdiei ca epigonismul, cum e și cel de tip postmodern, să distrugă canonul însuși. Recursul, din nou, la Shakespeare arată intuiția extraordinară a acestei minți, cea mai adâncă a veacului său. În același spirit face trimiteri Eminescu la cel de al doilea stâlp al canonului occidental: Dante. Vorbind despre Divina comedie ca de al treilea Testament, Harold Bloom sesizează fluxul ascuns dintre Cartea unică și cărțile canonului occidental: „Opera, ca toate celelalte scrieri canonice, elimină distincția dintre sacru și laic. Beatrice este astăzi pentru noi alegoria contopirii dintre sacru și laic, dintre profetie și poezie.”¹⁰ Ne aflăm în fața unui text capital, care elimină confuzia dintre laic și secular, în sensul biruinței ateismului. Este ceea ce numim o soluție transdisciplinară. În canon, laicul e în armonie (antiteză împăcată, zice Eminescu) cu sacrul, pe când secularul, înțeles ca ateism, antiteza teismului, care reduce canonul/esteticul la joc, este distrugător de canon. Dar aceasta este chiar observația lui Eminescu din scrisoarea către Iacob Negruzzi. Și cu aceasta ajungem din nou la primejdia distrugerii canonului de către o lume dominată de minți care rup secularul de religios. Postmodernii, observă Harold Bloom, „au încercat să-□l reducă și să-□l suprime pe Shakespeare, căutând să distrugă canonul prin atacarea centrului”. Ce altceva se-□ncearcă cu Eminescu? Bloom sesizează un regres în istoria canonului: epoca aristocratică a detronat zeii și a proclamat eroii; epoca democratică a eliminat eroii în favoarea omului; epoca haotică e pe cale de a înlocui omul cu „supraomul” ca terminator și cyborg, pregătind o nouă epocă teocratică, dar ca imagine caricaturală

și grotescă a primei epoci teocratice: „După zei, eroi și ființe umane nu ne mai rămân decât cyborgii și-i privesc uneori cu teamă pe «terminatorii» musculoși care tind să înlocuiască umanul.”

Nu-l putem suspecta pe Nicolae Manolescu de a fi ajuns la un asemenea grad de repulsie față de canon. Am fi cu totul nedrepti, cu atât mai mult, cu cât el își face publică nostalgia esteticului. Una dintre dovezi este și amintita reacție față de lipsa de orizont canonic a generației 2000. Deși el a pus umărul la destructurarea canonului național, recunoaște importanța memoriei literaturii naționale în căutarea conștiinței de sine a omului românesc. Pe de altă parte, chiar solidar cu generația care a „descoperit”, ca altădată canonicul Alexandru Grama, că Eminescu este „nul” ca poet și gânditor, Manolescu nu merge atât de departe și-l așază pe Eminescu în rândul marilor scriitori. Altfel spus, el îi recunoaște o canonicitate de rangul al doilea, subminându-i, în schimb, statutul ontologic de centru al canonului românesc. Enigma istoriei manolesciene în jurul acestui fapt se-învârtește. Eliminându-l pe Eminescu din centru, cu slabele argumente, care sunt nu atât estetice, cât ideologice, ne-am fi așteptat să producă o „revoluție” privitor la reconfigurarea canonului național prin descoperirea altui centru canonic decât Eminescu. Dar, repet, un asemenea demers cere o arguție atât de puternică, încât îți trebuie cu adevărat demiurgie spre a nu cădea în ridicol și în capcanele dușmanilor naturali ai poporului român dispuși a începe cu nimicirea stâlpului de susținere a unei civilizații europene. Din păcate, inteligența critică nu i-a fost suficientă d-ului Manolescu spre a nu eșua în ingrata postură de personalitate sfâșiată. Neizbânda criticului o pun pe seama a două cauze: pe de o parte, el a căzut în mrejele unei ideologii transnaționale, cu rădăcini în perioada kominternisto-sovietică, mreje pe care le-a acceptat din pricina beneficiilor lumești, menite să-i satisfacă un imens orgoliu personal, iar, pe de altă parte, prea marea legătură cu

ethosul postmodern care l-a împiedecat să recurgă la o lectură adecvată, bunăoară, a cărții lui Harold Bloom și să înțeleagă istoria canonului occidental. Nu e de mirare că argumentul Shakespeare aproape că lipsește din osatura cărții d-ului Manolescu, el nereceptând relația strânsă dintre canonul universal și cel național, reducând-o doar la expresivitatea din sânul unei limbi naționale, în cazul nostru, româna.

Ducând mai departe gândul, dacă d-ul Manolescu ar fi găsit suficientă îndrituire să-l detroneze pe Eminescu din condiția centrală a canonului, el trebuia să găsească un înlocuitor. După 1989, s-au încercat și asemenea demersuri: Caragiale în locul lui Eminescu. Unii cred că mai degrabă Caragiale ar exprima cel mai bine „specificul românesc”. (Nu argumenta Patapievici că, în vreme ce Caragiale este „corect politic”, Eminescu – nu?) De ce nu și Ion Budai-Deleanu, cu Țiganiada? N. Manolescu a recunoscut în el un autor canonic excepțional, satisfăcând cu asupra de măsură gratuitatea estetică. Cu siguranță, în imaginarul critic manolescian, Budai-Deleanu e mai aproape de centralitatea canonică decât Eminescu. Îl și vede drept cel mai de seamă precursor al postmoderniștilor, în frunte cu Mircea Cărtărescu, dar și al lui Borges și al altor corifei moderni și postmoderni. Cât privește pe Caragiale, alții au văzut o complementaritate între acesta și Eminescu, între Mitică și Hyperion, ca exprimând dualitatea ontologică a ființei românești. Laurențiu Ulici, de exemplu, a dezvoltat undeva această idee. Dacă însă ne uităm în istoria d-ului Manolescu, I. L. Caragiale, cu toată canonicitatea lui, nu ocupă o ierarhie primordială. Mai mult, combate cărțile care atestă modernitatea clasicului Caragiale, văzând, pe bună dreptate, și actualizări forțate. Totuși, Caragiale a fost un model pentru postmoderniști. Ioan Lăcustă scrisese o carte canonizantă: La ușa domnului Caragiale. Eugen Ionescu, promotorul teatrului absurdului, a recunoscut, de asemenea, în Caragiale, primul dintre precursorii săi. În pofida unor asemenea precondiții, Nicolae Manolescu nu are de spus lucruri

prea spectaculoase despre Caragiale, cu toate că nu exprimă scepticismul interbelic al lui E. Lovinescu. După d-l Manolescu, partea cea mai rezistentă a operei lui Caragiale sunt schițele. Aici, îl vede original și drept „cel mai de seamă impresionist român”¹¹. În rest, îi aduce destule reproșuri, ca acesta, bunăoară: „Caragiale e victima zolismului, care a mai făcut cel puțin una, în literatura din jurul lui 1900, și anume Delavrancea.” Dramaturgul răspunsese el însuși, convingător, acuzației de „naturalism”. E de mirare că d-l Manolescu n-a luat în seamă opinia lui Caragiale. Dar ceea ce-l supără cel mai tare la Caragiale sunt cele trei articole despre Eminescu. De ce? Fiindcă aceste articole spun niște adevăruri fundamentale despre personalitatea lui Eminescu și despre destinul său în cultura românească, inclusiv în ordine umană. Însă marea hibă e că autorul Scrisorii pierdute recunoaște în Eminescu centrul canonic al românității. Repulsia față de articolele lui Caragiale îi permite să oculteze situarea caragialiană a lui Eminescu, după cum a trecut ușor și peste profeția maioreșciană. Altminteri, toți marii clasici (cel dintâi, Ion Creangă, ultimul, Slavici) au recunoscut în Eminescu inima canonului național. Cu alte cuvinte, recunoașterea lui Caragiale pune capăt unei controverse inutile și nu putem decât divaga închipuind că dramaturgul l-ar putea substitui pe Eminescu, deși este un excepțional autor canonic.

Cu mai multă îndreptățire, N. Manolescu îi apreciază pe Mihail Sadoveanu și pe Tudor Arghezi ca fiind cei mai mari scriitori români din secolul al XX-lea. Numai că și aceștia se recunosc descendenți din canonul central eminescian. Are, în schimb, un nume de rezervă, care trece și-n secolul al XXI-lea. Brusc, viziunea manolesciană devine una hegeliană și sublimat materialist-dialectică și istorică, fiindcă el îmbrățișează ethosul modernist al progresului și-n istoria literaturii: undeva, la capăt de drum, spiritul absolut, în ipostază estetică, se împlinește. Canonul apare răsturnat: în viziunea lui Harold Bloom, centrul canonic e Alpha, tradiția numită

Shakespeare; în cea a lui N. Manolescu, canonul e într-un punct Omega, cel al postmodernității. Iar canonul românesc s-a pus de la sine în slujba autoconstituirii într-o gratuitate sans rivages prin opera lui Mircea Cărtărescu, care e și marea operă a descoperirii critice a lui Nicolae Manolescu, așa cum Eminescu fusese „opera” lui Titu Maiorescu. Contemplând, de departe, Istoria critică a literaturii române, constați că pare a fi fost scrisă pentru a demonstra că literatura română nu putea decât să evolueze, de la 1521, când se înregistrează primul document scris în românește, până la splendorile estetice ale lui Mircea Cărtărescu, autorul care primește cele mai numeroase și mai înalte elogii din cele peste 1500 de pagini. Centrul canonic al literaturii române devine Levantul, apreciată drept sinteza epeică a acestei literaturi. De departe, nu există operă poetică, nici chiar Țiganiada, care să se ridice la imaginarul exploziv, uriaș, de poezie pură, din Levantul. Dacă e să căutăm un Shakespeare român, acesta nu e de găsit în Eminescu, ci în Mircea Cărtărescu. Am trecut ca fulgerul peste literatura română postbelică, de la Eliade la Mircea Cărtărescu, deoarece și comentatorii la zi ai istoriei manolesciene, chiar cei optzeciști, conced că tocmai partea de actualitate a demersului constituie marele eșec. „Lista lui Manolescu” este ilustrată și comentată de autorul ei atât de tern, încât protagoniștii înșiși se simt ofuscați. Se întâmplă asta, deoarece acum ies la suprafață toate carențele filosofice asupra esteticului conceput și practicat de Nicolae Manolescu. El nu iese din fragmentul impresionist de suprafață. Altminteri, nici nu are ce să spună despre cei mai mulți de pe „listă”, prea puțini disponibili a fi așa de repede „canonizați”, dat fiind că d-îl Manolescu a încălcat regula elementară a canonizării, în formularea lui Bloom: trebuie să treacă două generații pentru a stabili dacă un autor este sau nu canonic. Cum poți fi sigur că Victor Teleucă și Grigore Vieru, Paul Anghel și Ion Lăncrănjan, Adrian Marino și Constantin Ciopraga, ca să mă rezum doar la aceste exemple, nu sunt pasibili de „canonizare”, pe când Călin Vlasie și Florin Iaru, Dana Dumitriu și Adriana Bittel, Ion Bogdan

Lefter și Mircea Mihăieș sunt?

Constatarea mea, menită să stupefieze, este că Nicolae Manolescu adoptă regula „estetică” de tip polemic din Istoria polemică și antologică a literaturii române de la origini până în prezent, I, 1975. Acolo, Eugen Barbu, declarat programatic, selectează ce i se pare lui mai expresiv din literatura română, concepând-o, astfel, la modul estetic-antologic. În definitiv, la fel procedează și Nicolae Manolescu. Procedul devine supărător prin superficialitate, pentru mulți scriitori listați, dar mai cu seamă în cazul preferațiilor săi postbelici. Partea proastă e că, în cele mai multe cazuri, antologia lui Eugen Barbu este mai convingătoare, în gustul care funcționează, decât la Manolescu, nevoit să citeze adesea versuri seci, prețioase, simple jocuri de limbaj, în vreme ce lui Goga și lui Eminescu nu le recunoștea lirismul din atâtea capodopere ca Scrisoarea I, Noi sau Odă (în metru antic).

Dar să mă întorc la canonizarea lui Mircea Cărtărescu. Acestui autor îi sunt rezervate ceva mai mult de 11 pagini, majoritatea covârșitor encomiastice, pe câtă vreme lui Eminescu îi sunt dedicate, strict numeric, mai multe, dar mai toate demolatoare. Încă de la Faruri, vitrine, fotografii, debutul din 1980, încep superlativele: „cel mai strălucit debut din poezia postbelică.” Apoi: „Întâiul lucru care s-a observat la el era plăcerea cuvintelor. Rareori un poet a fost astfel vorbit de cuvintele sale ca Mircea Cărtărescu.” Și: „cuvintele ies, țâșnesc, curg ca dintr-un corn al abundenței; se atrag și se izbesc unele de altele cu zgomot, se rotesc în vârtejuri din ce în ce mai iuți; se lipesc unele de altele ca atomii în moleculele uriașe de materie vie; cad, plutesc, zboară, alunecă sau se rostogolesc. Din această vorbire neobosită răsare viziunea lirică.” Și mai mult: „Poetul știe să strunească debitul său verbal colosal, să nu se lase purtat de torent. El retează deliberat aripile patetismului, alternează seriosul cu glumețul, introduce momente carnavalești în viziunile funerare, e suav în atrocitate și

abstract în plină efuziune a materialității. Amestecul acesta de abstract și concret, de idee și metaforă e dozat foarte savant.” Asemenea comentarii pot impresiona ca scriitură, prin călinescianismul lor. Totuși, criticul nu găsește exemplele potrivite spre a ne convinge că asemenea impresii au și acoperire textuală. Pentru ultima apreciere „savantă” nici nu se mai sinchisește să ofere vreo probă. În contrapartidă, eroul canonului occidental, Hamlet, respinge vorbăria: „Vorbe, vorbe, vorbe!” Iar Eminescu, urmașul său, la fel, refuză vorbele: „Dacă tu știai problema astei vieți cu care lupt,/ Ai vedè, că am cuvinte pana chiar să o fi rupt,” (Scrisoarea II). Maiorescu numea fenomenul „beție de cuvinte”. Există, desigur, un sentimentalism locvace la Cărtărescu, poate asemănător cu al lui Ion Minulescu. D-șl Manolescu însă ne asigură că ar fi doar simularea lui subversivă. De exemplu, în Poemele de amor, care ar reprezenta „cea mai radicală și completă încercare de subversiune din literatura noastră, a poeziei înțeleasă ca expresie sau confesiune sentimentală”. Cărtărescu este un parodist pur sânge, vrednic de pana unui George Topîrceanu. Și acesta este argumentul forte al postmodernismului său.

(Va urma...)

1. M. Eminescu, Opere, XV, Fragmentarium. Addenda ediției, Editura Academiei Române, București, 1993, p. 138.
2. Apud Harold Bloom, p. 209. Bloom ține să sublinieze această forță de creație ca natura: „Capacitatea lui misterioasă de a construi voci autentice și diferite ale unor ființe imaginare provine în parte din cel mai complex simți al realității văzut vreodată în literatură”. (p. 87).
3. M. Eminescu, op. cit., p. 142.
4. Harold Bloom, op. cit., pp. 33-ș34.
5. Gianni Vattimo, Spre un creștinism nonreligios, în John D. Caputo, Gianni Vatiimo, După moartea lui Dumnezeu, cu o prefață de Gabriel Vanahian, trad. din engleză de Cristian Cercel, Editura Curtea Veche, București, 2008, pp. 54-ș55.

6. Harold Bloom, op. cit., p. 99.
7. Petre Țuțea, Omul. Tratat de antropologie creștină – Dogmele sau Primirea certitudinii, 1989. Vezi și Cassian Maria Spiridon, Petre Țuțea. Între filosofie și teologie, Editura Doxologia, Iași, 2013, pp. 55-65.
8. Harold Bloom, op. cit., p. 99.
9. M. Eminescu, Opere, XVI, Corespondență. documentar, Editura Academiei, București, 1989, p. 34.
10. Harold Bloom, op. cit., p. 103.
11. Nicolae Manolescu, Istoria..., p. 432.

După cum recunoaște Mircea Cărtărescu, postmoderniștii nu mai viețuiesc în canonul occidental, respingând „marile valori”, ci în plină Școală a Resentimentului, obləduită de political correctness. Aceleași povețe ne dă și Ion Bogdan Lefter, considerat de Nicolae Manolescu, cel mai autorizat teoretician al postmodernismului pe teren românesc.

Despre alt volum, Totul, criticul are, asemenea, cuvinte să-și rupă pana: „Viziunile conțin un amestec de banal și de senzational, sunt hazlii și fabuloase, înduioșătoare și pline de cruzime, copilărești și fermecătoare. Proiecții ale unor dorințe și răsfățuri, ele iau forma unor jocuri extraordinare de-a realitatea. (...) Viziunile sunt o mie și una de nopți ale acestei fantezii năucitoare.” Descrierile acestea ale lui Nicolae Manolescu imaginează cam ceea ce ar fi, pentru dânsul, absolutul în poezia pură, într-o estetică ideală. Împlinirea supremă este Levantul, capodopera lui Cărtărescu, pe care criticul o ridică la rang de operă canonică centrală în literatura română, comparabilă nu doar cu Țiganiada, ci mai ales cu Don Quijote: „Epopoea lui Cărtărescu este, ca și Țiganiada, nu doar o reluare simplă și împrăpatată a unui gen, dar o invenție extraordinară, în măsura în care adevăratul ei subiect este istoria însăși a poeziei românești. O istorie foarte precisă, deși în registru comic. Performanța excepțională este tocmai această comedie a literaturii pe care, ca și Țiganiada, Levantul o scrie cu o fantezie și cu o

virtuozitate fără egal. În istoria multor literaturi, există un astfel de moment în care cineva simte nevoia să rescrie în perspectivă comică istoria unui gen. Don Quijote n-□a fost, în cea spaniolă, decât rescrierea parodică a romanului cavaleresc. Dar el a dat naștere romanului modern. Oare cum ar fi arătat poezia noastră, dacă Țiganiada se tipărea la începutul secolului XIX și nu la sfârșitul lui? Nu putem aprecia exact ce mecanisme înțepenite va izbuti Levantul să urnească în poezia românească. Tot ce putem face deocamdată e să ne amuzăm citindu-□l.” Să înțelegem că supremul argument al esteticului este amuzamentul, idealul postmodernist al literaturii?

Acest amflu citat descrie exact transbordarea centrului canonic de la Eminescu pe umerii lui Mircea Cărtărescu. Și ca prozator Cărtărescu este pus pe Everestul literaturii române și europene, comparabil doar cu Proust, Blecher și Arghezi, firește – deasupra lor. Scriitorul e și aici genial, deși concede că e inegal. Pentru nici un alt autor român Nicolae Manolescu n-□a mai folosit atâtea superlative: „Nimeni n-□a mai scris la noi o proză atât de densă și de profundă, populată de făpturi deopotrivă reale și simbolice, de fluturi ori de păianjeni colosali, atrasă magnetic de promiscua subterană psihanalitică și luminată totodată de splendide curcubeie cerești. Orbitor este atât romanul căutării timpului pierdut, cât și un metaroman la fel de sofisticat ca acela proustian, cu incursiuni nu însă în socialitate ori modernitate, ci în arheologia și anatomia ființei, comparabilă cu aceea din Întâmplările lui Blecher, într-□o sexualitate obscură și flamboiantă, liberă și interzisă, cum nu găsim în niciunul din romanele emancipate ale generației '27, nici chiar în acela al lui Arghezi.”

Nu știu dacă mai există în literatura universală vreun caz în care un scriitor contemporan să fie atât de curtat ca Mircea Cărtărescu, încât e de mirare că Academia Suedeză nu se grăbește să-□i acorde Premiul Nobel. Bine ar fi ca măcar o

asemenea bătălie să câștige Nicolae Manolescu pentru literatura română, că despre câștigarea unei „bătălii canonice” nici el nu este sigur. Ar fi și un caz unic de răsturnare a canonului occidental, sau barem românesc, cu susul în jos.

Dacă pentru „poezia pură” a lui Mircea Cărtărescu există argumentul limbajului în sine, ca joc fără limită, relativ la proză, Nicolae Manolescu aduce pentru prima oară la un scriitor român dimensiunea profundului. Nimeni nu l-□ar egala pe autorul Orbitorului în „profunzime”. Din păcate, nu aflăm de la d-□l Manolescu ce înțelege prin „profunzime”. El zice ceva despre latura psihanalitică a imaginarului cărtărescian, dar nu face și demonstrațiile de rigoare. Pentru asta, el ar trebui să se întoarcă cu fața către hermeneutică, singura capabilă să treacă de „complexele de cultură” în cele abisale. Dar am văzut că a respins-□o în mod constant. Or, condiția canonicității nu poate fi ruptă de profunditate, apreciază Bloom: „Lectura în profunzime nu s-□a terminat probabil cu generația mea, dar ea a fost desigur eclipsată pentru generațiile următoare”¹ de către postmoderniști. Așa că Nicolae Manolescu se găsește în postura de a emite aserțiuni fără acoperire. Pe de altă parte, ca adept al postmodernismului, nici Mircea Cărtărescu nu s-□a gândit că literatura postmodernă ar avea rostul să treacă dincolo de suprafața lucrurilor.

Când în anul 2000 românii sărbătoreau 150 de ani de la nașterea lui Eminescu, Horia-□Roman Patapievici, scriind despre poet în ziua de 15 ianuarie (România liberă), emitea opinia, fundată pe postmodernism, că autorul Sărmanului Dionis este complet depășit („steaua lui Eminescu a apus”), devenind ceea ce s-□a numit „cadavrul din debara”, deoarece, în postmodernitate, nu mai interesează dimensiunea profundului în cultură, o categorie „germană” deja abandonată în lume, orientarea fiind spre spiritualitatea de tip anglo-□saxon. Firește, nu se referea la centrul canonic shakespearian,

imposibil de rupt de dimensiunea profundului, ci la adepții istoricizării lui Shakespeare, distrugători de canon. Doar cu doi ani mai înainte, Mircea Cărtărescu susținea o mentalitate similară, sesizând o falie de netrecut între postmoderniști și post-postmoderniști, de o parte, și generațiile anterioare, trăitoare în canonul occidental: „Falia care-și desparte esențial pe optzeciști și post-optzeciști de cei dinainte este falia dintre două lumi: lumea francofilă a costumului și a cravatei, a muzicii clasice, a sărutatului mâinii și a respectului pentru marile valori și, pe de altă parte, lumea pătrunsă de spiritul american, lumea hainelor de pe stradă, a muzicii rock, a pletelor, a culturii populare, a emancipărilor de tot felul.”²

După cum recunoaște Mircea Cărtărescu, postmoderniștii nu mai viețuiesc în canonul occidental, respingând „marile valori”, ci în plină Școală a Resentimentului, obləduită de political correctness. Aceleași povețe ne dă și Ion Bogdan Lefter, considerat de Nicolae Manolescu, cel mai autorizat teoretician al postmodernismului pe teren românesc. Privind retrospectiv, stai să te gândești cam pe unde se întrevețe dimensiunea profundului la autori pentru care sacrul nu se mai zărește de sub stratul grosier al „concretului”. În paginile din Orbitor, privindu-șe în oglindă, eul creator cărtărescian își contemplă doar materialitatea păroasă de pe corp și nu e deloc întâmplător că, scriind despre Eminescu, în faimosul număr al Dilemei, n-ș-a putut zări decât pilozitatea trupului și platfusul. Așa că deja titlul Orbitor pare potrivit pentru o viziune care nu pătrunde în ceea ce ethosul transmodern numește zona de maximă transparență a ființei, concept, altminteri, de găsit și în teologia Părintelui Dumitru Stăniloae.

Dar în Levantul, există dimensiunea profundului, dincolo de jocul orbitor al cuvintelor? Ion Budai-Deleanu și Cervantes, la care face referiri Nicolae Manolescu vorbind entuziast despre epopeea cărtăresciană, au din plin această profunditate

ființială. Indiscutabil, Mircea Cărtărescu are talent literar, o imaginație lexicală debordantă și strălucitoare, însă această strălucire seamănă, din nefericire, cu un splendid joc de artificii. Sau cum se exprima Nicolae Manolescu însuși, contemplându-și se pe sine în oglindă, atunci când se referea la prietenul său Eugen Simion: „Un critic care nu-și dă niciodată în petec, probabil din cauza unui self control perfect, e tot așa de puțin simpatic ca o femeie splendidă, dar frigidă”³. Straniu autoportret! Scris, desigur, cu una dintre cele două mâini certărețe. Cert e că Nicolae Manolescu a ținut să se dea în petec/spectacol, tot ca o femeie splendidă, dar la fel de frigidă.

Un critic observa că sub minunatele călătorii parodice și artificii verbale din Levantul se pitește... nimicul. Și brusc ne revin în minte versurile eminesciene: „E ușor a scrie versuri,/ Când nimic (s.n.) nu ai a spune,/ Înșirând cuvinte goale/ Ce din coadă au să sune”. Eminescu se adresează și criticului său actual, apologetul nimicului în literatură și marele atentator (involuntar?) la trăinicia canonului literar românesc.

(Din vol. Eminescu „incorect politic”,
București, 2014)

Note:

1 Harold Bloom, op. cit., p. 89.

2 Mircea Cărtărescu, Generația '80 în context postmodern, în „Curentul”, an. II, serie nouă, nr. 248(306), 23 octombrie 1998, pp. 25, 30.

3 Nicolae Manolescu, Istoria..., p. 1220.

Theodor Codreanu: Din tenebrele intelighenției române

Scris de Theodor Codreanu în Clubul Ideea Europeană Din numărul: Nr. 03 / Martie 2017

Identitate, Suveranitate și Unitate Națională

Reacții la Apelul unor academicieni români

Dincolo de genialitatea tabloului construit ad-hoc, se profilează, maiestuosă, structura intelectuală a noii intelighenții românești, răsturnătoare de valori și de inteligență umană. Toți cei care au combătut Apelul au găsit drept argumente supreme diverse etichete: ceaușism, naționalism, comunism, fundamentalism ortodox, guri strâmbe/știrbe

O adevărată comedie grotescă, așa cum numai la români e posibilă, a stârnit Apel la identitate, suveranitate și unitate națională, emis de 84, apoi 101 academicieni, apel datat 8 februarie 2017. Principalii redactori ai Apelului, academicienii Victor Voicu, Ioan-□Aurel Pop și Gheorghe Păun, au mărturisit că ideea acestui mesaj către națiune s-□a ivit de mai multă vreme, dar lansarea în opinia publică s-□a suprapus, probabil nu întâmplător, cu recenta criză majoră ivită în sânul societății românești, declanșată de grăbita/nechibzuita faimoasă Ordonanță 13. Cum cel care a aruncat cu piatra în baltă, pentru ca o mie de înțelepți să n-□o poată scoată, s-□a nimerit să fie președintele țării, Klaus Iohannis, al cărui rol sacru era tocmai să ferească națiunea de sămânța discordiei, micul tsunami autohton n-□a întârziat să tulbure marea (alimentată, fatalmente, nu numai de apele râurilor interioare), angrenând în luptă psihologia maselor, imprevizibilă și greu de reconvertit de la starea de mulțime la cea de persoană. (Celor care mai au timp de citit le recomand masiva carte a lui Elias Canetti, Masele și puterea, tălmăcită și-□n românește, la Editura Nemira, în 2000 și reeditată în 2009). Așa a început comedia. Imediat, un grup de istorici, 28 la număr, majoritatea iluștri necunoscuți (ceea ce nu e rău), au redactat un ContraApel, acuzându-□i, desigur, pe confrății istorici semnatori ai Apelului (Dinu C. Giurescu, Ioan-□Aurel Pop, Al. Zub, Dan Berindei ș.a.) că atacă/subminează modernizarea României, „într-□un spirit care ne inspiră vremuri apuse”, ceaușiste, ridicând „false probleme”

care duc la divizarea țării și la corupție! (În trecut fie zis, numărul 28 este unul nefast pentru români: la 28 mai 1812, țarul Alexandru I a „eliberat” Basarabia, aducând-o la sânul patriei-mame, Rusia, cum drăgostos se exprima Ivan I. Bodiul, strămoșul lui Igor Dodon; la 28 iunie 1883, Eminescu era dus în cămașa de forță într-un așezământ pentru nebuni; la 28 iunie 1940, Basarabia și Bucovina nordică erau iarăși „eliberate”, de astă dată de Stalin. Și exemplele pot continua!).

Ei, dar 28-ul istoricilor corecți politic e un mizilic pe lângă riposta imbatabilă a „boierilor minții”, de la Adrian Papahagi la Gabriel Liiceanu. În stilul său catifelat, fără de cusur, Andrei Pleșu a publicat, în Dilema veche (nr. 678, din 16-22 februarie 2017), un articol al cărui titlu spune totul: Cochete neliniști academice. Bieții academicieni au dat în doaga lui Farfuridi: „Accentul cade pe pierderea cvasi-generală a independenței și suveranității naționale, pe «oculta» care ne fură pământul și ne va dezmembra țara, pe mistificarea istoriei, de natură să ne lase fără eroi și fără glorie strămoșească”. Curat ceaușism! Peste o sută de academicieni incapabili să se emancipeze de național-comunism!

René Girard a făcut o observație de adâncime: umanismul political correctness, răsturnând tabla valorilor europene, în numele rațiunii și al „drepturilor omului”, acuză creștinismul că este dușmanul libertății și al toleranței: „Anticristul se laudă că le aduce oamenilor pacea și toleranța pe care creștinismul li le promite, dar nu le aduce”. Și mai departe: „Neopăgânismul vrea să facă din Decalog și din toată morala iudeo-creștină o violență intolerabilă și abolirea lor completă constituie primul dintre obiectivele sale”. (Prăbușirea Satanei, versiune românească, de Ion Doru Brana, Editura Nemira, București, 2006). Iată de ce Satana este cel mai viclean substitutor de valori, ba chiar reușind, cum spunea Baudelaire, să ne facă să credem că el nu există.

Andrei Pleșu ar trebui să știe aceste lucruri, fiindcă a scris și o carte frumoasă despre Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste (Editura Humanitas, București, 2012), ba chiar și una Despre îngeri (2003), uitând, din păcate, pe drum, de vicleniile Satanei, cel capabil să transforme Adevărul în „poveste”, în ficțiune. Comunismul și postmodernismul au un element comun: consideră istoria o simplă ficțiune, bună de „creat” ca atare. Încă Napoleon știa asta: „Voi cuceri pământuri, că istorici care să dovedească ale cui sunt, avem”. Din exil, Vintilă Horia, un „incorect politic”, asista stupefiat la ceea ce se-întâmplă în Rusia Sovietică și în România ocupată: „Aș vrea să cred că Rusia e o realitate. Însă, împotriva tuturor eforturilor, nu isbutesc să o închez într’o formă acceptabilă. Am ajuns chiar la convingerea că e mai degrabă o proiecție a propriului nostru inconștient, o fantomă în sensul în care parapsihologii pozitiviști definesc fantomele.” (Vezi și antologia de eseuri ale lui Vintilă Horia, în Mihaela Albu, Dan Anghelescu, Eseistica lui Vintilă Horia – deschideri către transdisciplinaritate, Editura Aius, Craiova, 2015, p. 268). Și tot Vintilă Horia atrăgea atenția: „Nietzsche spunea că deasupra fiecărui popor e înscrisă o tablă de valori: aceea a victoriilor pe care fiecare neam le-□a câștigat asupra lui însuși. Și că un popor nu poate să supraviețuiască dacă adoptă de la vecin criteriile acestuia de evaluare a valorilor. E teribil, nu-□i așa? Pentru că în aceste două decenii și jumătate am fost siliți să ne autodistrugem (î din i, de pildă) adoptând cu sila tabla de valori a vecinului, contrară felului nostru eideitic de a stabili anumite valori și de a construi după o anumită noimă”.

Sperând la căderea ficțiunii comuniste, Vintilă Horia promitea că se va reîntoarce din exil de mână cu Eminescu. Dar când a încercat s-□o facă, a constatat că România nu mai este țara lui Eminescu. Andrei Pleșu însuși se va grăbi să-□l confirme, dându-□l pe Eminescu pe mâna dilematicilor (trăitori în plină ficțiune postmodernistă) prin „celebrul” număr 265/ 1998 al revistei pe care o patrona, Dilema. O nouă „tablă de valori

acceptate”, vorba lui Patapievici, a făcut ca Vintilă Horia să fie exilat a doua oară din România și din Segarcea lui natală, în anul de grație 2015, când se împlinea centenarul nașterii. Știu că Andrei Pleșu însuși s-a arătat nedumerit de isprava retragerii titlului de cetățean de onoare post-mortem prigonitului Vintilă Horia, cel despre care nimeni altul decât Werner Heisenberg declara, uimit de lașitatea franceză în fața demersurilor comuniste de la București, din anul 1960, de a i se retrage Premiul Goncourt: „Tot ce au făcut francezii cu Vintilă Horia este de neconceput. Să declanșezi un atac de așa amploare față de un creator în care vibrează știința, poezia și căutările lui spirituale... Dumnezeu s-a născut în exil este o capodoperă”. Astfel de agresioni la adresa creativității românești vizează și Apelul academicienilor. Dar viclenia diavolului de a face, avocățeste, din alb negru și din negru alb, vorba lui Eminescu, l-a prins în mrejele sale și pe rafinatul om de cultură care este Andrei Pleșu, căci e cu mult mai ușor să ridiculizezi adevărul în catifelată bășcălie, à la Farfuridi.

Uimitoare mi s-a părut și replica lui Gabriel Andreescu, sub titlul Un dezolant Apel al Academiei (Observator cultural, 17 februarie 2017). Ce aduce în plus distinsul critic este atacul la Biserica Ortodoxă Română (bănuită și ea a fi solidară cu autorii Apelului), prin intermediul etichetării în fel și chip a tinerilor din ASCOR, blamul central fiind tot acela de ceaușism! Nici nu trebuie să ne mai mirăm de vreme ce până și unii academicieni s-au grăbit să se lepede sau să-i denunțe pe colegii din Academie (moda denunțurilor de tip sovietic, cu care eram educați în obsedantul deceniu, a reînviat spectaculos!). Lașitatea românească nu cunoaște margini.

Dar cireașa de pe tort a pus-o nimeni altul decât magistrul absolut al GDS și al noii intelighenții, Gabriel Liiceanu, primul între catarii de la Păltiniș, cum i-a numit N. Steinhardt. Domnul Liiceanu a pus punctul pe i încă din titlul intervenției sale: România gurilor știrbe (C/ontributors.ro).

El vorbește în numele lui Isus (!), ca orice catar care se respectă. Cu geniu satiric, Gabriel Liiceanu identifică, inspirat de tabloul Purtarea crucii, al lui Hieronimus Bosch, pe manifestanții de la Palatul Cotroceni, cu figurile sinistre, știrbe ale schingiuitorilor lui Iisus. A și primit o poză de la Cotroceni în care figurează o nenorocită femeie cu trei dinți lipsă din față, ca să-l parafralez pe Marin Sorescu. Firește, la Cotroceni și la Pitești – știrbii odioși, pe când în Piața Victoriei, catarii, dreptii, bunii! Fiind vorba și de Pitești, știrbii aceia subumani nu puteau fi decât reeducații de către Eugen Țurcanu!

Dincolo de genialitatea tabloului construit ad-hoc, se profilează, maiestooasă, structura intelectuală a noii intelighenții românești, răsturnătoare de valori și de inteligență umană. Toți cei care au combătut Apelul au găsit drept argumente supreme diverse etichete: ceaușism, naționalism, comunism, fundamentalism ortodox, guri strâmbe/știrbe etc. Toate acestea ilustrează admirabil definiția inteligenței dată de Mihai Ralea, în una dintre cele mai pătrunzătoare cărți ale sale: Valori (1935). Nu-i așa, iarăși ne ciocnim de... valori!

Ralea a asistat, într-o zi, la o aprigă dispută dintre două studente de la Fizică. La un moment dat, una dintre ele, nemaiavând argumente, a izbucnit în plâns și a strigat cu năduf: Așa-mi trebuie mie, dacă stau de vorbă cu o tuberculoasă! Din această replică teribilă, Mihai Ralea scoate definiția inteligenței: puterea de a nu confunda punctele de vedere. Parcă-l și văd pe Gabriel Liiceanu, plin de năduful lacrimilor: Așa-mi trebuie mie, dacă stau de vorbă cu o știrbă! Sau pe ceilalți combatanți: Așa ne trebuie nouă, dacă stăm de vorbă cu niște ceaușiști, cu niște naționaliști, cu niște ortodoxiști, cu niște reacționari, cu niște boșorogi de academicieni, cu niște...

Sursa: **Contemporanul**

Theodor Codreanu (n. 1 aprilie 1945, Sârbi, jud. Vaslui). Critic și istoric literar, prozator și publicist, doctor în filologie, membru al Uniunii Scriitorilor din România, Theodor Codreanu este autorul a peste patruzeci de cărți, colaborând la numeroase publicații din țară și din străinătate: *România literară* (unde a debutat în critica [...])

Theodor Codreanu (n. 1 aprilie 1945, Sârbi, jud. Vaslui). Critic și istoric literar, prozator și publicist, doctor în filologie, membru al Uniunii Scriitorilor din România, Theodor Codreanu este autorul a peste patruzeci de cărți, colaborând la numeroase publicații din țară și din străinătate: *România literară* (unde a debutat în critica literară, sub girul lui Geo Dumitrescu, printr-un articol polemic: *Moștenire culturală sau... dezmoștenire?*, nr. 21/1969), *Convorbiri literare*, *Cronica*, *Ateneu*, *Luceafărul*, *Astra*, *Steaua*, *Porto-Franco*, *Viața românească*, *Bucovina literară*, *Oglinda literară*, *Pro Saeculum*, *Noua Revistă Română*, *Însemnări ieșene*, *Poesis*, *Contemporanul*. *Ideea europeană*, *Limba română*, *Literatura și arta*, *Viața Basarabiei* (ultimele trei din Republica Moldova), *Origini*, *Lumină lină* (S.U.A.) ș.a. A debutat în volum cu romanul *Marele Zid*, la Editura Junimea din Iași, în 1981, următorul roman fiind *Varvarienii* (1998, carte de sertar). Aforismul și cugetarea incisivă fac obiectul volumului *Fragmentele lui Lamparia* (2002, cu o prefață, de Edgar Papu, carte de sertar). Autorul s-a impus în critica literară cu volumul *Eminescu – Dialectica stilului* (Ed. Cartea Românească, 1984), îmbogățind, apoi, eminescologia și cu alte cărți: *Modelul ontologic eminescian* (1992), *Controverse eminesciene* (2000), *Mitul Eminescu* (2004), *Eminescu în captivitatea „nebuniei”* (2011), *Eminesciune* (2012). Este autorul unor exegeze de profundă ținută hermeneutică: *„Complexul Bacovia”* (2002), *Caragiale – abisal* (2003), *Duminica Mare a lui Grigore Vieru* (2004), *Ion Barbu și spiritualitatea românească modernă. Ermetismul canonic* (2011), *Cezar Ivănescu – transmodernul* (2012). Th. Codreanu este teoretician al conceptului cultural de

transmodernism, realizând prima sinteză românească în domeniu (*Transmodernismul*, 2005), concept care se sprijină și pe metodologia transdisciplinarității elaborată de Basarab Nicolescu și Edgar Morin. O abordare de anvergură, în acest sens, este masiva lucrare din 2008 *A doua schimbare la față (o cercetare transdisciplinară a civilizației române moderne)*. Vocația de excepțional polemist, pusă în slujba apărării valorilor românești și europene, transpare în cărțile: *Istoria „canonică” a literaturii române* (2009) și *Polemici „incorecte politic”* (2010). Un loc singular în opera lui Th. Codreanu ocupă seria de zece volume sub titlul *Numere în labirint*, din care au apărut primele trei (2007-2009), al patrulea fiind în curs de apariție, la Editura Contemporanul. Este un „jurnal” ideatic din fragmente, o aventură spirituală și istorică a ființei. Scriitorul a creat punți trainice între cele două maluri ale Prutului, realizând câteva cărți despre scriitorii basarabeni și o sinteză cultural-istorică, apărută în trei ediții: *Basarabia sau drama sfâșierii* (2003-2004).

Mihai-Eminescu.Ro

**Detractorii de “dreapta” ai
lui Eminescu, desființați de
eminescologul Nae Georgescu**

Obs
erv în ultimul timp un oarecare interes, afișat mai ales pe INTERNET, pentru creștinismul lui Eminescu – din partea unor tineri care se declară creștini fervenți („practicanți”), iubitori ai lui Eminescu și informați cam de maniera aceasta: *“Nu m-ar deranja comentariile potrivnice, numai să se discute punctual și argumentat, așa cum am făcut eu însumi, pe bază de texte și de surse autorizate, nu pe bază de lozinci și “urechisme”, cum înțeleg unii să discute la noi.”*

Am citat din prima ocurență oferită de GOOGLE la tema *“Eminescu și creștinismul”*, un text care neagă, categoric chiar, posibilitatea de abordare creștin-ortodoxă a vieții și

operei lui Eminescu, încheindu-se astfel: ***“Ne place sau nu, Eminescu n-a fost un credincios creștin (deși va fi avut în comun cu creștinismul – în resorturile intime ale personalității sale – acuitatea metafizică, intuiția organicului, reverența față de tradiție sau vocația mărturisitoare). Dar Eminescu rămîne Eminescu, așa cum a fost. Geniul artistic (mai ales pe fondul de dezangajare religioasă al modernității) poate să-și asume sau nu, într-o măsură sau alta, creștinismul – aceasta stă în “căderea” și-n “libertatea” lui noetică și creatoare. “Demoniacul” Baudelaire sau “dumnezeiescul” Dante sînt la fel de mari poeți, atît cît sîntem omenește îndreptățiți să-i judecăm. Orice altă judecată aparține lui Dumnezeu și transcende istoria.”***

Dl. Răzvan Codrescu, cu care dorim să stăm de vorbă, analizează, pentru a ajunge la această concluzie, biografia, poezia și ziaristica lui Eminescu. Dacă nu m-ar uimi cu cîtă seninătate afirmă lucruri neadevărate, nici n-aș intra în discuție. Dânsul spune, de pildă, așa: ***“În familia căminarului Gheorghe Eminovici nu pare să fi primat educația religioasă. Tatăl stătea drept pe la liturghii, după vechea cuviință, dar un suflet religios nu era.”***

De unde această informație?! Autorul vorbește, cum vedem mai sus, de “surse autorizate”- or, o sursă cum nu se poate mai autorizată, cel puțin în această privință, este Corneliu Botez care iată ce spune despre Gheorghe Eminovici, în ***“Omagiu lui Eminescu”*** din 1909: ***“...obijnuia să-și invite rudele și prietenii la Ipotești, unde-i primea și ospăta bine, mai ales la sărbători mari, cum e la Paști ori la Sf. Gheorghe, când își sărbătorea ziua numelui. Îi ducea la biserică, unde asculta slujba cu multă evlavie, căci atît dânsul cît și mama poetului erau religioși, nu lipseau duminica și în zi de sărbătoare de la biserică și se supuneau obiceiurilor religioase în mod strict.”*** (p.34-35)

Corneliu Botez notează că deține informația de la doctorul Hyneck, un cunoscut al familiei Eminovicenilor și al lui Mihai

Eminescu. Leca Morariu a descoperit, în perioada interbelică, un document foarte important: fotografia unui prieten al lui Mihai Eminescu, un oarecare Focșăneanu, pe spatele căreia stă scrisă dedicația: **“Tenerelului gymnasist Michael Emineanu, 23 aprilie 1864”**. Asta atestă că de Sf. Gheorghe se întâlneau la Ipotești rudele și prietenii căminarului. (Mai atestă că încă din 1864, la 14 ani, Eminescu își zicea sau era numit “Emineanu”, deci voia să fugă de sufixul “-ovici”).

Mai pot adăuga nu doar ce știe toată lumea, și anume că Gheorghe Eminovici avea bisericuța lângă casă – dar chiar că era fiu de dascăl de biserică. Tatăl său, Vasile Eminovici, bunicul patern al poetului, a plecat din Blaj și s-a stabilit în Bucovina, la Călinești, prin 1802, unde a ridicat o căsuță și, alături, o biserică din lemn la care a slujit. Poate că nu ar fi semnificativ dacă n-am avea acest tipar care se repetă: casa alături de biserică. Și locuința din Botoșani a Eminovicenilor se afla lângă biserică.

La Cernăuți, făcând școală cu Aron Pumnul, tânărul Eminescu ședea în gazdă într-o clădire din curtea unei biserici. Mai amintesc faptul că Gheorghe Eminovici trăgea, în București, la o adresă din Strada Biserica Enei Nr. 1 (vezi plicul cu ștampila poștei din 4 iulie 1881), unde și Eminescu a locuit un timp (or, fiind o stradă foarte mică, este vorba, probabil chiar de o locuință din jurul bisericii). N-am urmărit toate adresele cunoscute ale lui Eminescu, dar constat că destul de des el locuiește în apropierea unor lăcașuri de cult, sau chiar în incinta lor. (La București, în curtea bisericii Caimata; la Iași, în curtea Mănăstirii Golia, etc.; accept și idea că în asemenea lăcașuri se putea sta în gazdă mai ieftin sau, poate, chiar gratis – dar situația se repetă cu o insistență demne de luat în seamă).

Mi se pare interesant de recitat poemul **“Melancolie”** (1876) din perspectiva aceasta a familiarizării poetului cu spațiul sacru. Amintesc doar că iconografia aferentă acestui poem (acuarela lui Ary Murnu, de pildă) înfățișează o ruină imensă din zid sau piatră. Este, dimpotrivă, o construcție mică din lemn : **“Biserică ‘n ruină / Stă cuvioasă, tristă, pustie și bătrână (...) Drept preot toarce-un grier un gând fin și obscur, / Drept dascăl toacă cariul sub învechitul mur.”** (Ca să fie cari, nu poate fi vorba de ciment sau cărămidă: trebuie lemn;

aici se referă la câlții care leagă fresca de peretele cioplit al bisericii). Când compară atât de aplicat sufletul omului cu o biserică – nu se poate vorbi de creștinism la Eminescu?

Prin această construcție din lemn **“cuvioasă, tristă”** bate vântul iar **“Năuntrul ei pe stâlpi-i, păreți, iconostas / Abia conture triste și umbre au rămas.”** Urmerază afirmația devenită proverbială: **“Credința zugrăvește icoanele ‘n biserică”** – și textul continuă: **“Și ‘n sufletu-mi pusese poveștile-i feerici, / Dar de-ale vieții valuri, de al furtunei pas / Abia conture triste și umbre-au mai rămas. / În van mai caut lumea-mi în obositul crier, / Căci răgușit, tomnatic, vrăjește trist un grier; / Pe inima-mi pustie zadarnic mâna-mi țiu, / Ea bate ca și cariul încet într-un sicriu...”** Desacralizarea lumii este temă majoră în poezia eminesciană, anunțată în **“Melancolie”**, dezvoltată în alte poeme – și construită în chip de conșluzie în cele patru **“Satire”** a căror replică este **“Luceafărul”**.

Trebuie să ai, însă, ceea se cheamă **“organ pentru poezie”** – iar la un post-positivist precum Răzvan Codrescu nu e cazul.

Dânsul continuă să bată câmpii fără grație: **“Mama – Raluca, fata stolnicului Jurașcu – “mai evlavioasă, cumpără, zice-se, de la o rudă a fostului stăpîn [al Ipoteștilor – n. n.] Teodor Murguleț, o bisericuță fără turlă, cu clopotnița de lemn”[15], fel mărunt de a intra în tradiția ctitoriilor boierești. Raluca avea și vreo șase frați sau surori la călugărie[16], dar asupra propriilor copii nici ea și nici altcineva nu se vede să fi exercitat vreo influență religioasă. Nici unul dintre aceștia, deși mai toți au umblat pe la școli, n-a fost îndrumat și nici nu s-a orientat singur spre cariera preoțească sau spre monahism (deși ne aflăm în Bucovina vechilor vetre mănăstirești”** (aici trimite de două ori la G.Călinescu, cel din 1933: acolo stă cu informația).

Doar că: în Bucovina se află dl. Răzvan Codrescu, și pe la 1933, Ipoteștii fiind dincoace de granița de la Ițcani, în Moldova. Ca să meargă la Cernăuți, la școală, Mihai Eminescu a avut nevoie de pașaport. Las de o parte cinica interpretare a gestului Ralucăi (**autorul citește totul cu o reavoință de loc creștinească, și nici măcar nu-și dă osteneala s-o disimuleze**) – dar raționamentul final este de tot hilar.

Maica Olimpiada Iurașcu.

Călugărul Jachift Iurașcu, moșul lui Eminescu.

Dintre fețele bisericești din familia lui Eminescu, doi frați ai Ralucăi au fost călugări (Calinic și Iachift, acesta din urmă fiind stareț) – și trei surori ale ei au fost călugărițe, toate la mănăstirea Agafton (Fevronia, Olimpia și Sofia) – o altă soră a ei, Safta, având o fiică pe nume Xenia care s-a călugărit de asemenea la Agafton. Raluca a mai avut un frate laic, pe Iorgu, și o soră de asemenea laică, Marghioala. Avem de-a face, așadar, cu o familie profund religioasă – și cu o mănăstire, Agafton, unde Eminescu copil era ca acasă între mătuși.

Cea mai importantă este Maica Olimpiada Jurașcu, sora Ralucăi. Călugăriță la Agafton, iar mai târziu stareț aici, ea l-a urmărit pe poet toată viața. În copilărie Mihai Eminescu mergea la Agafton destul de des, ședea acolo cu săptămânile, participa la viața de obște, asculta povești, cântece,

întâmplări reale povestite de călugărițe; se poate spune că era un copil de mănăstire. Informația este în toate sursele demne de crezare – și poate că nu e elev care să fi citit **“Călin (file din poveste)”** și să nu fi aflat că are la bază basme și povești pe aceeași temă auzite de poet la Agafton.

Mai puțină lume știe, însă, că Maica Olimpiada a mediat, prin 1886-1887, cumpărarea unei case în Botoșani pentru nepoții ei, Mihai și Harietta, care ședea în gazdă sora îngrijindu-și fratele bolnav. Comitetul de femei din Iași, condus de Claudia Emilian, a fost dispus la un moment dat să strângă suma de bani necesară pentru a-l ajuta pe poet să se stabilească la Botoșani. Ba s-a dat chiar o arvună.

Aflăm mai multe lucruri din scrisoarea Hariettei din 17 ianuarie 1888 către Cornelia Emilian: *“17 ianuarie :,,... Casa este foarte bună, strada retrasă și aerul curat. Casa a fost a unei cucoane care, rămâind văduvă, s-a călugărit la mănăstirea Agafton. Murind, a lăsat-o să se vândă numaidecât, până la Sf. Gheorghe 1888, aprilie 23, pentru datorii. Executoarele testamentare sunt trei călugărițe: actuala maică stareță Olimbiada Iurașcu, Agapia Gherghel econoamă și Eupraxia Herescu. Un raport al defunctei cere 6000 franci, însă pe mine m-au asigurat că sunt siliți a o da cu 4000 franci și poate cu mai puțin chiar. Maica Olimbiada Iurașcu este mătușa noastră, soră cu mama, și de aceea nu mă pot adresa eu direct, să n-o compromit înaintea soborului ei, crezând că ea, mătușa, voiește a ne îndatori. În caz de a rămas în Comitet ideea de a cumpăra o casă, vă rog a pune o persoană străină de noi să se adreseze călugărițelor scrise mai sus, rugându-vă a ne da răspuns pozitiv de va fi cu puțință să se cumpere sau nu, pentru că, în caz de nu, să putem a ne căuta mai de timpuriu o căsuță cu chirie, căci de la Sf. Gheorghe suntem siliți a ne muta aiurea.”* Și alte scrisori fac referire la această casă – pe care, dacă nu pleca la București în aprilie 1888 dus de mână de Veronica Micle pentru a-și prelua pensia guvernamentală (n-o va apuca, de fapt...), cei doi frați ar fi avut-o sigur.

Și mai puțină lume știe, cred, despre episodul din 1886, când, abia ajuns la Mănăstirea Neamț (8 noiembrie, de Sfinții Mihail și Gavril), Eminescu a cerut să fie spovedit și împărtășit. S-a păstrat până în zilele noastre un fragment din însemnarea preotului care a oficiat (datorăm editarea acestui fragment

d-lui Prof. Paul Miron): *“Pe ziua de Sf. Voievozi în anul 1886 m-au chemat la M-rea Neamțu, la bolniță, și l-am spovedit și l-am împărtășit pe poetul M. Eminescu. Și au fost acolo Ion Gheorghiuță, din Crăcăoani, care acum este primar. Iar M.Eminescu era limpede la minte, numai tare posac și trist. Și mi-au sărutat mâna și au spus: Părinte, Să mă îngropați la țârmurile mării și să fie într-o mânăstire de maici, și să ascult în fiecare seară ca la Agafton cum cântă Lumină lină. Iar a doua zi...”* (aici se întrerupe însemnarea, pagina următoare a cărții de rugăciuni pe care fusese scrisă pierzându-se).

Nu discutăm acum cele ce țin de această însemnare (am făcut-o în altă parte și vom reveni, desigur) – dar amintirea mânăstirii Agafton trebuie să ne atragă atenția, ca și cântarea de vecernie *“Lumină lină”* care se regăsește în sonetul *“Răsai asupra mea”* (de pe la 1879. Din zona manuscrisă a cunoscutei *“Rugăciuni”*):

**Răsai asupra mea , lumină lină,
Ca'n visul meu ceresc d'odinioară
O, maică sfântă, pururea fecioară,
În noaptea gândurilor mele vină.**

Speranța mea tu n-o lăsa să moară
Deși al meu e un noian de vină;

Privirea ta de milă caldă, plină,

Îndurătoare-aspra mea coboară.Străin de toți, pierdut în suferința

Adâncă a nemerniciei mele,

Eu nu mai cred nimic și n-am tărie.**Dă-mi tinerețea mea, redă-mi credința**

Și reapi din cerul tău de stele;

Ca să te-ador de-acum pe veci, Marie!Pe noi ne domină acest “eu” liric în spatele căruia îngrădăm suferința și trăirile biografice ale poetului. Luat în sine, ca “eu generic”, ca avatar al lui Iov de pildă, cântecul eminescian de tânguire are acea mistică pe care numai un creștinism profund, asumat, i-o conferă.Și dl. Răzvan Codrescu citește acest sonet, și iată cum îl înțelege: *“Răsai asupra mea... este tot un soi de rugăciune amară, dezabuzată, adresată Fecioarei. Judecata strict estetică ne-ar obliga să concluzionăm pe varianta ultimă. Judecata religioasă – ce-și propune să iscodească sufletul poetului – poate însă concluziona și pe variante de*

lucru. Studiind deci atît varianta finală, cît și procesul de elaborare al sonetului în discuție, constatăm că rugăciunea eminesciană nu este deloc aceea a unui credincios. Tocmai de asta se și plînge poetul: "Străin de toți, pierdut în suferința/ Adîncă a nimicniciei mele [versuri cu iz schopenhauerian – n. n.],/ Eu nu mai cred nimic și n-am tărie"... Sau în variantă: "Nu cred nimic și asta mă doboară./ Nici în amor nu cred și nici în ură/ Și sfîntă nu-mi mai e nici o idee,/ Pierdai avîntul ce-mi dădea tărie,/ A mele visuri toate se pierdură"... În "noaptea gîndurilor", poetul simte nevoia unei "lumini"; "tinerețea", "credința", "speranța" pe care le cerșește rămîn noțiuni vagi, traductibile mai degrabă în planul laic. Un vers precum "Ești prea melt înger, prea puțin femeie" (trecut, cu o ușoară ajustare, în S-a dus amorul) nu prea este o mostră de evlavie (cum nu este nici acea mișcătoare "Golgotă a dragostei erotice" din Răsari să dai lumină, unde nepăsarea iubitei față de "ruga mea fierbinte" îl face să se asimileze de-a dreptul... dramei christice: "Mă faci părtaș în lume durerilor lui Crist")! Aici, căderea în psihologism a d-lui Răzvan Codrescu este prea abruptă. Evident, e greu de explicat în câteva fraze sensul iubirii la Eminescu în contextul științei numite "marilogie" (știința despre imaculata Fecioară Maria). Am să amintesc doar atît, că finalul la "Pe lângă plopul fără soț" este: **"Tu trebuia să te cuprinzi / De acel farmec sfânt / Și noaptea candela s'aprinzi / Iubirii pe pământ"**. Cum avem noi, prin editori, "candelă", nearticulat, se pretează la interpretarea călinesciană vizând hetaira din templul egiptean (amintesc că tot "divinul critic" vorbea de un "sexualism transfigurat" la Eminescu în poemele atingătoare sau amintind de Fecioara Maria). Poetul vorbește, însă, de candela, una singură, aceeași, a iubirii; după opinia mea, el nu compară femeia cu un înger, ci o consideră chiar înger cu prelungire în însăși Fecioara Maria ca descendență ori ca ascendență. Numai Arghezi în "Psalmul de taină" mai declară iubirea unui muritor pentru Fecioara Maria. Eminescu în poezia de dragoste vrea să vadă dacă mitul christic poate să se repete, caută cu înfrigurare repetarea lui – și în final își dă seama că este irepetabil, că s-a produs o singură dată în vecinicie și că așa trebuie. Dl. Răzvan Codrescu putea să redea și alte versuri din colateralele sonetului **"Răsai asupra mea"**, ca de pildă: **"A**

mele visuri toate se pierdură / Un înger de-a 'ncetat a fi femeie” , sau, și mai explicit: *“De ce nu mai ești înger, ci femeie, / De ce te-ai stins în lumea mea...Marie.”* Pentru Eminescu femeia are un minim absolut: Eva (din *“Floare albastră”*, de pildă) – și, pentru că există acest minus absolut, are un plus necesar absolut care este Fecioara Maria. Cred (și am argumentat în cărțile mele de ce) că volumul său de poezii, construit de el însuși, trebuia să se încheie cu *“Rugăciune”*, așa cum încheie Titu Maiorescu o ediție târzie a sa, ca gest (cerere, rugare) de iertare creștină pentru că discută cu atâta insistență divinul feminin. Altfel, să ne amintim de *“Venere și Madonă”*, versul: *“Căci femeia-i prototipul îngerilor din senin”*. Aici poetul intră de-a dreptul în discuții teologale, consideră că îngerii au fost făcuți după chipul și asemănarea femeii, sunt, deci, posteriori omului, o “cădere” din om.

În 1870, când debutează la “Convorbiri literare” cu acest poem, Eminescu asimilase suficientă informație în domeniul religiei creștine – și avea acele dileme sfâșietoare care stau la baza misticismului său – încât să poată discuta din interior procedeul lui Rafael. Să ne amintim poemul: pictorul (Rafael) a văzut-o pe Venus – și a creat-o după forma ei pe Fecioara Maria. Exact așa s-au petrecut lucrurile în realitate: Rafael Sanzio și școala sa făceau mulaje după chipurile statuilor antice din Roma, le redesenau și le îmbrăcau în costume de epocă pentru a-i face să creadă pe romanii din vremea lor că seamănă cu cei din antichitate. Procedeul s-a extins și asupra statuilor de zei – iar chipul Fecioarei a fost dedus din cel al Venerei păgâne. Desigur, este o impietate să compari (să asemeni până la identitate, să-i transferi imaginea) zeița iubirii vulgare, pe Venus Vulgivaga, cu Fecioara Maria. Aceasta este tema poemului *“Venere și Madonă”* de Mihai Eminescu, poetul deducând că procedeul poate fi folosit și în scris (*“ut pictura poesis”*, cu vorbele lui Horatius) – dar observând imediat că are cumplite consecințe etice și morale. Mai exact, cine uzează de acest procedeu este un “apostat” – și din această apostasie de început se dezvoltă arta poetică eminesciană. Citită în

punctuația eminesciană, poezia îl blamează pe Rafael – numai că vreo câteva virgule adăugate de editori și un semn de exclamare pus cam aiurea fac să se înțeleagă că îl laudă. În general filonul mistic al poeziei eminesciene este mult erodat prin punctuația editorilor; mai exact spus: mistica este deturnată în psihologie. Se poate studia mai bine acest segment al creației eminesciene în poeziile postume, acelea care n-au trecut prin prea multe mâini interpretative. Cu atât mai ciudat mi se pare că dl. Răzvan Codreanu nu vede, n-aude: dânsul citește și citează chiar din postume.

Ca să vă dați, însă, seama ce efecte pot avea afirmațiile dânsului, citez câteva ecouri la textul pe care și l-a postat pe INTERNET: **„Era necesara o astfel de pozitie. M-am saturat si eu de abordari amatoriste si/sau exaltate fara temei. Ce confortabil este cind vezi ca mai sint si nationalisti crestini rezonabili, care au stiinta de carte, spirit critic si profunzime”** Ce l-o fi impresionat pe acest internaut care semnează **“Claudiu Târziu”** dar scrie cu **“î”** ? – Desigur, tonul curajos al discursului împănat cu note care în subsol răspund la anii 1930 ori confundă Bucovina cu Moldova.

Sintagma **“naționalist creștin rezonabil”** plutește ca o floare de nufăr peste aceste subsoluri... insalubre. O tânără care semnează **“Vera”** este de-a dreptul entusiasmata: **“Dle Codrescu, va multumesc mult pentru acest articol, mi-am limpezit anumite nedumeriri, mai ales ca imi iau licenta anul acesta. Si am o tema foarte dificila “Sentimentul religios in poezia lui Eminescu”. Poate imi sugerati ceva...”** – iar autorul îi răspunde tușat: **“Tema e generoasă și, dacă nu ții s-o circumscrii procustian creștinismului și ortodoxiei, religiozitatea lui Eminescu se vedește reală și fascinantă, la punctele de întâlnire dintre spiritul romantic și spiritul folcloric, dintre dacism și creștinism, dintre meditația filosofică și meditația religioasă, dintre lirismul sacru și lirismul profan. S-a scris mult pe această temă, dar nu știu nici o carte care să sintetizeze mulțumitor lucrurile. Poate o veti scrie dvs., licența fiind un prim pas (pe care vi-l doresc unul “cu dreptul”)”**.

N-am ce zice, chestia cu *“circumscrișul procustian”* e haioasă, cum ar zice un tânăr – dar unde va fi fiind, oare, punctul de întâlnire dintre **lirismul sacru** și **lirismul profan** ?! Nu cumva, în goana după noutate, inventând atâtea concepte care de fapt nu există, dl. Răzvan Codrescu are definiția dânsului și pentru “creștinism”, un fel de pat care, rotund fiind, îl evită prin aceasta pe proprietarul Procust? Mai departe de aici, totul este *combinare măiestrită unor lucruri n’esistente*.

N. Georgescu

Revista Veghea

Doamna Aspazia Oțel Petrescu despre Răzvan Codrescu

Scrisoare către Crina:

“Sunt atât de copleșită de faptul că am fost primită și eu în rândul celor aleși să rostească un cuvânt răspicat în afirmarea unui mare adevăr: Eminescu este duhul acestui popor și al acestui pământ, este suflul esențial al “spațiului mioritic” ce se exprimă românește chiar și în rătăcitoarele sale cântări. Și dacă este român, este și creștin, pentru că aceasta este ființa neamului; români și creștini altfel nu poate fi; ce o fi așa de greu de înțeles?

Am citit textul lui R. Codrescu nu cu revoltă ci cu o mare tristețe. De puține ori mi-am simțit inima atât de înghețată pentru că în general mă feresc să citesc pe detractori oricât ar fi de “geniali”. Acest fel de lecturi îmi îngheață “sângele”, atât de îndepărtată mă simt de “concepțiile lor”. Îi simt atât de străini în sensul duhovnicesc al cuvântului, încât mi se face frică. Străinii spirituali sunt mai dușmani decât hoardele cotropitoare. Acelea ne râvneau pământul, aceștia ne omoară spiritul. Vor să stingă în noi ICOANA, care este creștină și română sau nu este deloc.”

Din valul ce ne bântuie

Nicolae Purcarea, Dna Aspazia Otel Petrescu si Crina Palas

De lungă vreme îmi tot cad sub ochi tot felul de studii care de care mai pertinente, care îmi ridică întrebări tulburătoare și pline de amărăciune. Nu pot să nu mă jelesc când observ cum se demolează valorile ce le consider imuabile și cât de concentrat se încearcă restructurarea persoanei pe noi criterii, folosindu-se cu abilitate vechi concepte pentru noi reciclări. Oare cât de creștin și cât de ortodox este faptul că se scotocește cu impietate în personalitatea eminesciană pentru a scoate la iveală lipsuri pe diferite teme? Din ceata de tot felul de detractori ai săi mai lipseau și "sfinții", frustrați că nu au aflat în viața și în opera eminesciană un Eminescu teolog ortodox, păcat ce evident îl scoate din poziția de creștin român, poziție pe care în mod cert Eminescu o are în multe suflete de români adevărați. Nu mă pot opri să nu mă întreb: cui folosește? Un posibil răspuns ce mi l-am dat

mă înfioară. Departe de mine intenția să-mi permit o apărare a poetului sub orice aspect. Nici nu sunt competentă, nici nu am vreun fel de vrednicie și nici nu cred că aș mișca cât de cât lucrurile pe o linie de bun simț. Dar am avut șansa să ascult pe parcursul a trei ani cursurile eminesciene susținute de emeritul profesor clujean Dimitrie Popovici. Îmi amintesc cu emoție concluzia esențială la aceste cursuri, profesorul fiind un reputat comparatist. După ce a identificat multitudinea de influențe ce se resimt în opera eminesciană, a precizat, bineînțeles cu argumente, că ne găsim în prezența unor influențe care nu se pot urmări în detalii paralele. Este vorba de influențe pe teme generale care se identifică cu ușurință, numai că peste toate acestea se află personalitatea poetului, care l-a ajutat să se găsească mai curând pe deasupra lor cu puternice trăsături proprii. Astfel Eminescu își dă seama de scepticismul funciar al epocii sale. Își dă seama că el însuși este atins de boala secolului și înțelege să ia atitudine fermă împotriva lor. Însetat de absolut și de desăvârșire, Eminescu visa la revenirea la o artă influențată de o credință adâncă (a se vedea "Epigonii"). Cu toate că nu practică această artă în mod explicit în opera sa, mă întreb: cine îndrăznește să afirme cu certitudine că în intimitatea sa nu a păstrat credința insuflată de mama sa, profund credincioasă, și de influența creației populare din care și-a tras puternic seva?

După cum am mai afirmat, intenția mea nu este să reafirm și să susțin adevăruri spuse și demonstrate de personalități competente. Intenția mea este să rectific, printr-o mărturisire simplă și adevărată, nerecunoștința mea față de Mihai Eminescu, care atât pentru mine cât și pentru foarte mulți deținuți politic a fost apostol și profet și în ultimă instanță fratele Mihai, cel ce cu „Rugăciunea” sa ne-a întărit și ne-a adus lângă Maica Domnului, grabnica ajutătoare. Vreau să îmi cer iertare că nu am mărturisit la timpul respectiv cum m-a ajutat fratele Mihai să mă salvez din mlaștina deznădejdiei în care mă aruncaseră samaritenii comuniști, dușmani de moarte ai Eminescului, altul decât creatorul lui „Împărat și

proletar". Zăceam într-o disperare neagră, izolată în închisoarea de la Mislea, blagoslovită cu patru ani de detenție peste cei zece executați deja. Singură, într-un pustiu absolut, în total regim de exterminare. De nicăieri niciun ajutor, nicio lumină, nicio speranță. În negura totală brusc mi s-a iscat în minte „Rugăciunea” eminesciană. Mi-au tot revenit cu obstinție versurile „Înalță-ne, ne mântuie / Din valul ce ne bântuie”. A fost începutul recuperării mele. Am realizat cu luciditate că eram în vârtoarea unui val ce mă bântuia și din care nu eram capabilă să mă ridic. Am realizat apoi că doar Sfânta Fecioară Maria mă putea înălța pe aripa rugăciunii și m-am rugat Ei. Am scris despre acest moment apocaliptic din viața mea de întemnițată, dar nevrednica de mine am omis să detaliez acest moment pe care azi îl numesc „clipa mea Mihai Eminescu”. Prin versurile sale, el mă luase în experiența sa de credincios, m-a ajutat să-mi aflu diagnosticul și mi-a îndreptat speranța către Crăiasa îngerilor pe aripa rugăciunii sale. Cu regrete târzii vin să-i mulțumesc acum în numele meu și în numele tuturor suratelor mele cu care împreună am tot murmurat superba sa “Rugăciune” și ne-am încălzit duhovnicește la sfințenia ei. Cu smerenie rostesc „de profundis” cuvântul „iartă-mă!”. Cu riscul de a primi încă o anatema peste capul meu, voi încheia mărturisirea mea cu afirmația că Mihai Eminescu a fost un puternic punct de sprijin în tragica noastră rezistență la imbecilizarea comunistă. Desfid pe tot cel ce habar nu are ce cutremurător adevăr poate rosti suferința. Acest adevăr i-a dat Părintelui Constantin Voicescu premoniția că este nevoie să fie reafirmată legătura sufletească a lui Eminescu cu Hristos și cu Maica Sa, în pofida tuturor celor necredincioase din opera sa. Altfel, de ce ar fi construit părintele ultima sa predică rostită în ziua de 8 septembrie 1997 la Sfânta Liturghie oficiată la Mislea pe textul cunoscutei poezii eminesciene închinată Maicii Domnului?

Iată ce ne spunea Părintele Constantin Voicescu, el însuși fost deținut politic, deci știa ce a însemnat “Rugăciunea” Eminului pentru cei închiși: “ne amintim de versurile închinare Maicii Domnului de poetul nostru cel de toate zilele, Mihai Eminescu, care precum știți considera Biserica Ortodoxă drept maica spirituală a neamului românesc”. Versurile evocate au fost considerate de Părintele Voicescu

„adevărate file de acatist”. Și cum nimic nu este întâmplător, ne-a mai spus atunci Părintele că singurul cuvânt de îndrumare ieșit din gura Maicii Domnului a fost: ”să faceți tot ce vă spune El”, cuvânt rostit la nunta din Cana Galileii. Și sublinia Părintele că „în aceasta se cuprinde toată Evanghelia, altă cale de mântuire, altă cale de îndumnezeire nu există”. Și dacă așa este, să ne amintim ce ne spune El, blândul Iisus: ”Cine este curat să ridice piatra”. Și atunci mă întreb și eu nepriceputa, ce fel de mână are acel ce cutează să ridice piatra ca să lovească în sufletul lui Mihai Eminescu, mai bine zis în calitatea lui de martir și de român creștin? Căci nu pentru calitatea sa de ateu comunist i-au fost scurtate zilele. Cine are urechi de auzit, să audă!

Aspazia OȚEL PETRESCU

România, Unește-te!

Un Remember de la Putna

Doamne-ajuta!

Imi cer iertare ca revin la un subiect atins tangential, aflat in afara interesului principal al acestui grup de discutii. **Dar a lasa un neadevar sa treaca drept adevar este o forma de minciuna.** Iar departarea de la adevar este cauza profunda a multor pacate (inclusiv a avortului).

Intr-un mesaj de acum cateva zile a fost comparata ortodoxia lui Hahnemann, cel care a pus bazele stiintifice ale homeopatiei, cu cea a lui Eminescu, ca argument facandu-se trimitere la articolul domnului Razvan Codrescu aflat la adresa

<http://www.rostonline.org/blog/razvan/2008/02/eminescu-i-cretinismul.html>. In afara intelegerii ca soarta in vesnicie a lui Eminescu apartine judecatii lui Dumnezeu, concluzia autorului articolului este ca **"Eminescu n-a fost un credincios creștin"**. Fara a nega meritele studiului domnului Codrescu, cred ca acesta sufera de un viciu de fond: abordarea de tip scoalastic/secularizat a unui subiect duhovnicesc. Astfel, studiul are valoare pe orizontala, dar este neputincios in a spune ceva despre verticala. **Ori credinta unui om tine de verticala.**

In atasament (*mai jos*) este un articol, exact pe subiectul credintei lui Eminescu, al Maicii Benedicta – Zoe Dumitrescu-Busulenga.

Cred ca aici autoarea reuseste sa ajunga acolo unde articolul domnului Codrescu nu reuseste: sa priveasca din perspectiva vesniciei, sa vada, dincolo de caderi si ridicari, tinderea adanca a omului. Pentru cei care nu au ragazul sa citeasca intreg articolul, concluzive si lamuritoare sunt ultimele paragrafe.

Iar tacerea celor din grup (motivata, este drept, si de faptul ca problema Gardasilului este una de urgenta) indreptateste, din pacate, ultima propozitie din cartea "Viața lui Eminescu" scrisa de Maica Benedicta si publicata in anii `60 (!): **"Nimeni nu l-a insotit, insa, pe drumul Golgotei lui"**.

P Dosoftei, Putna.

Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Viaţa lui Eminescu

În căutarea absolutului: Eminescu

FUNDAȚIA „CREDINȚĂ ȘI CREAȚIE. ACAD. ZOE DUMITRESCU-BUȘULENGA – MAICA BENEDICTA”

Calatele de la Putna. Apare cu binecuvântarea ÎPS Pimen, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăușilor

Când vorbesc despre Mihai Eminescu mi se pare că întreprind o acțiune sacerdotală.

În sfera preocupărilor „Doamnei literelor române”, Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Eminescu a fost o constantă absolută. De-a lungul întregii sale vieți, marea profesoară a făcut un efort continuu de a înțelege și a explica semenilor profunzimea de sens și înălțimea aspirațiilor operei și vieții Poetului.

Asumarea, după o dorință de o viață, intrării în cinul monahal i-a fost prilej Maicii Benedicta Dumitrescu-Buşulenga pentru adâncirea sensului vieții lui Eminescu, a gândului lui Dumnezeu cu el. De aceea, în ultimii ani ai vieții și-a continuat efortul eminescian, vorbind despre destinul în veșnicie al sufletului Mihai.

Semnul reușitei apropierii de Eminescu vor fi cuvintele repetate insistent în ultimele zile, pe patul de spital: **„Să-l apărați pe Mihai!”**. Sunt cuvinte testamentare, izvorâte din

înțelegerea rostului aparte pe care acesta îl are în cultura română și universală și în devenirea spirituală a umanității. Ca o datorie de conștiință și un fapt de mulțumire, **Fundația „Credință și Creație. Acad. Zoe Dumitrescu-Bușulenga – Maica Benedicta”**, care și-a asumat răspunderea cultivării moștenirii culturale și spirituale a Maicii Benedicta, a inițiat, la 120 de ani de la trecerea la cele veșnice a lui Mihai Eminescu, publicarea integrală a scrierilor despre Eminescu.

Primul volum, din cele 5 proiectate, cuprinde **Viața lui Eminescu** și articolul **Eminescu, între credință și cunoaștere**. Prefațat de acad. Dan Hăulică, beneficiind de o deosebită formă grafică realizată de Mircea Dumitrescu, volumul, îngrijit de prof. univ. Dumitru Irimia, va avea o dublă lansare: de ziua de naștere a poetului, la Mănăstirea Putna, și pe 19 ianuarie, la Academia Română.

Joi, 15 ianuarie, la ora 13.00 IPS Arhiepiscop Pimen va sluji un parastas pentru sufletul lui Mihai. În continuare, în Sala Tronului cartea va fi prezentată de domnii Dan Hăulică și Dumitru Irimia.

Sunt așteptați toți iubitorii de frumusețe și adevăr la această nouă întâlnire culturală și spirituală ce are loc sub semnul celor ce s-au întâlnit pe aceeași axă la Putna: Ștefan cel Mare, Mihai Eminescu și Maica Benedicta.

Fundația „Credință și Creație. Acad. Zoe Dumitrescu-Bușulenga – Maica Benedicta”, Mănăstirea Putna
Eminescu între credință și cunoaștere

Maica Benedicta – Zoe Dumitrescu-Bușulenga

S-au încercat până acum câteva răspunsuri la problema credinței marelui artist-gânditor, fiecare emițător dând un caracter aproape apodictic punctului său de vedere. Unii l-au socotit ateu ireductibil, alții un credincios fervent, fiecare întemeindu-se pe unul sau mai multe texte. Calitatea probantă a textelor invocate este însă minimă prin desprinderea de contextul atât de vast și complex al întregii gândiri și opere eminesciene, care exprimă o personalitate de o natură cu totul particulară.

Într-adevăr, poetul-gânditor român este și el o ființă fundamental divizată, ca oricare alt om, așa cum dovedește

psihologia modernă, abisală. Dar marii artiști, cu înzestrările lor atât de bogate și variate, resimt, trăiesc și mai cu seamă exprimă psyche-ul lor divizat în feluri neobișnuite, contradictorii, dramatice, uneori chiar tragice. Dualismul acesta întretine în marile personalități creatoare o polaritate, o tensiune adesea greu suportabilă. Să ne gândim doar la Goethe care pune în gura unuia dintre personagiile sale celebrele cuvinte *Zwei Seelen Wohnen, ach, in meiner Brust ...* (Două suflete locuiesc în pieptul meu), adăugând și unul vrea să se despartă de celălalt.

Și dacă marele, olimpicul neo-clasic mărturisea această gravă realitate lăuntrică, cum să n-o fi trăit, cu mai intensă acuitate, romanticul român? Căutător de absolut în viață, în gândire și creație, Eminescu s-a desfășurat pe cele mai înalte registre ale cunoașterii, compensând gravele imperfecțiuni ale realului în care îl ținea închis necesitatea. Și în căutările lui înfrigurate, a pendulat, el, liricul admirabil, între filosofii, s-a cufundat în mituri, a încercat să pătrundă în științe, cercetând necontenit căile ce duc spre adevăruri și frumuseți supreme. Procesul cunoașterii a fost la el lung cât scurta lui viață, dar patima căutării a înfrânt brevitățile existenței. Copilăria i-a fost aceea a unui copil normal, crescut în spirit tradițional, al unei familii pioase.

Două surori ale Ralucăi Jurașcu, soția căminarului Eminovici, erau călugărițe la schitul Agafon, pe care-l vizita destul de des mama lui Mihai. De altfel spațiul Țării de Sus (al Moldovei de nord) a păstrat până astăzi reputația teritoriului încărcat de aura pietății, prin numărul impresionant de chinovii care-l acoperă. Pe de altă parte, copilul a dobândit primele învățături de la preotul satului, care, firește, l-a inițiat în buchile scrierilor bisericesti, familiarizându-l de timpuriu cu acele cărți ce cuprindeau toată tradiția ortodoxiei. De acolo i-a rămas lui Eminescu acea știință a descifrării manuscriselor vechi care avea să-l uimească mai târziu și pe savantul Gaster, și mai cu seamă, iubirea pentru savoarea și prețul cuvântului vechi, ca și pentru instituția bisericii naționale. Primii ani de școală nu i-au fost de fel pe plac. Smuls din natură, cartea lui predilectă, ca și din

universul satului patriarhal din care se simțea a face parte integrantă (spre marea supărare a tatălui, boiernașul de țară, Eminovici), copilul a suportat greu despărțirea. A fugit de câteva ori de la școală întorcându-se spre pădurea prietenă și muzica ei devenită pentru el ființială, spre satul cu rânduielile lui din veac, cu gândirea lui tradițională, „povești și doine, ghicitori, eresuri”, ce fruntea-i de copil înseninară. Aci, în sat, în pădurea plină de taine, s-a format matricea structurii eminesciene, s-au prins rădăcinile cunoașterii.

Dar fugile acelea din școală, din severa disciplină germană de la Cernăuți, inadecvarea elevului la rigorile unei metode de predare seci și inutile, însemnau deja mijirea unui refuz față de constrângerile lumii exterioare, refuz care avea să culmineze, la începutul adolescenței, cu părăsirea casei părintești și pornirea pe propriul drum, atât de incert.

În afara orizontului sufocant de cunoaștere în care îl ținuseră puținii ani de școală pe care îi compensase însă cu lecturi bogate, ceea ce îl depărtase de pădure și sat, fusese și moartea acelei copile din Ipotești de care se îndrăgostise, copilărește. Într-un fragment din manuscris, cu titlul Elena, poetul consemna dureroasa pierdere. Se întâlnește întâia oară cu moartea, întâlnire care pentru tineri e totdeauna un șoc. Iar pentru gândul lui, neastâmpărat și chinuit de întrebări, a generat dubii grave în legătură cu sensul însuși al vieții. Aceste dubii aveau să sporească neîncetat în anii următori în care s-a despărțit definitiv de casa părintească. Pe drumurile spațiului românesc, însoțind trupe de actori sau făcând cu piciorul drumuri ca acela, de pildă, de la Cernăuți la Blaj (Roma Mică, așa cum l-a numit) și-a însușit mai adânc cunoașterea realităților neamului și în special rădăcina transilvană care l-a dus la construirea mitului dacic, temei sigur și statornic al ideii unității naționale.

În teatru găsisse, la început probabil neconștientizate, spectacolul măștilor actoricești a căror pluralitate l-a fascinat, și, apoi, catharsisul tragic și întreaga estetică a reprezentăției dramatice. Un loc deosebit l-a avut în această relație, traducerea cărții celebre în acea vreme, a lui Röttscher: Die Kunst der dramatischen Vorstellung (Arta reprezentării dramatice) pe care i-o încredințase Pascaly și care-i deschide universul esențial pentru creația sa de mai

târziu, acela al eufoniei, al valorii sunetului. Începuse lectura mării poezii germane și chiar a filosofiei kantiene. De altfel, la Viena unde avea să plece în 1869 (la 19 ani), a terminat traducerea Criticii rațiunii pure a lui Kant, prodigioasă realizare dacă ținem seama de dificultatea textului, de precaritatea limbajului filosofic românesc la vremea aceea și mai ales de vârsta traducătorului.

Universitatea vindobonenză de care a fost legat din 1869 până în 1872, ca și întreaga ședere în capitala imperiului în acest răstimp, au declanșat în tânărul studios o adevărată explozie a setei de cunoaștere. Acum s-a trezit în Eminescu, pătimașul căutător de absolut, lumea cugetării, prin care a făcut să treacă filosofie și știință, istorie, literatură, artă, drept și economie politică, adică tot ce-i puteau oferi sălile de cursuri, laboratoarele experimentale, anticariatele, bibliotecile, muzeele, sălile de teatru și concerte și tot ce-i putea oferi marele oraș european. Dintre foarte numeroasele discipline frecventate, cea care l-a înrobit pe căutătorul de sens a fost filosofia. De la gândirea indiană la presocratici, la Platon, stoici și eleați, la gnostici și neoplatonici, la Schopenhauer, Hegel și filosofii romantici Fichte și Schelling și la atâția alții, a citit enorm, a meditat, a comentat, și-a însușit unele puncte de vedere care se regăsesc în note și adesea în operă. În materie de epistemologie însă, Kant l-a tulburat în cea mai mare măsură și, chiar mai mult decât Schopenhauer, i-a zdruncinat temelia credinței ...

Subiect cunoscător – obiect de cunoscut, numen -fenomen, timp -spațiu... În special categoriile gândirii filosofului din Königsberg, timp, spațiu, i-au dat un sentiment din ce în ce mai puternic al libertății sale potențiale absolute, al puterii sale de a transgresa limitele cunoașterii comune, a tot ceea ce limita desfășurarea forțelor lăuntrice ale ființei. Săgeata îndoielii în legătură cu sensul existenței așa cum era conceput în normele și rânduielile lumii, îl rănise, cum am văzut mai înainte, la întâlnirea cu moartea în adolescență. Și de la acea pagină Elena care consemna dureroasa, de neînțeles, despărțire a sufletului de trup, până la Mortua est, poema publicată în 1871, întrebările au sporit într-una, relevând prin îndrăzneala lor, noua atitudine a poetului. Pe de o parte, socotește după vechea sa structură mentală, pe iubita de purități angelice, ca fiind sortită

lumii celeste, raiului sugerat în câteva imagini strălucite care prevestesc viitoarele călătorii printre stele ale eroilor eminescieni. Pe de alta, însă, cealaltă latură nou apărută în ființa sa, respinge ideea răsplății paradisiace pentru înger. Antinomia propriilor gânduri e resimțită ca atare de erou într-un chip vădit dramatic:

Dar poate ... o! capu-mi pustiu cu furtune

Gândirile-mi rele sugrum cele bune ...

Când sorii se sting și când stelele pică,

Îmi vine a crede că toate-s nimică.

Gândirile rele sunt ale rebelului a cărui atitudine tăgăduitoare învinge vechea, conformista așezare a minții consacrată de credință. Violența contestatară a ultimei strofe desfide însuși sensul lumii:

Au e sens în lume? Tu chip zâmbitor,

Trăita-ai anume ca astfel să mori? 2

De e sens într-asta, e-ntors și ateu,

Pe palida-ți frunte nu-i scris Dumnezeu.

Este de observat însă că un dacă (de e) precede definirea sensului ca întors și ateu, ceea ce temperează cumva sfidarea aruncată Creatorului. Așadar dacă moartea ar fi singurul țel al vieții, atunci sensul ar primi aceste atribute.

De altfel și Mortua est și Înger și demon (din aprilie 1873) pedalează pe aceeași dorință violentă de ruptură cu ordinea stabilită în lume și în cosmos, a rebelului care, în cazul lui Eminescu, aspiră spre libertate absolută. Prezența îngerului nu ni se pare însă o necesitate de structură a poemului, antinomică, ci o expresie a scindării lăuntrice a poetului, a polarității specifice eminesciene, mai vizibilă în perioada titanismului său de tip asemănător celui al Sturm und Drang-ului german. Ecouri ale acestui psyché divizat se vor întâlni și mai târziu în Strigoii (din 1876), altfel potențate însă.

Adâncirea filosofiei kantiene conferă o altă tonalitate rebeliunii, cu atât mai mult cu cât poetul-gânditor încearcă o stranie dar foarte originală sinteză între categoriile de timp și spațiu și metempsihoză din filosofia Vedică. Departate de a fi un produs al imaginarului romantic de tip Tieck sau Chamisso, nuvela Sărmanul Dionis îmbracă un cert aspect filosofic, îmbinat cu unul religios. În prima parte a nuvelei, expunerea metafizicianului Dionis asupra categoriilor de timp și spațiu, ne introduce în altă ipostază a aspirației

eminesciene spre transgresarea limitelor comune ale cunoașterii. Din moment ce timpul și spațiul nu au o existență obiectivă, ci sunt expresia intuiției fiecăruia, sunt numai în sufletul nostru, atunci trecutul și viitorul se află în noi „ca pădurea într-un sâmbure de ghindă”. Și ca atare, s-ar putea găsi modalități de depășire a acestor „dimensiuni” ale timpului, pentru transpunere după voința noastră în trecut sau în viitor. O carte de magie a lui Zoroastru, vechiul mag persan (venerată de gnostici, dar denunțată ca apocrifă de neoplatonici și în special de Porfirius, discipolul lui Plotin), îl ajută pe metafizician să se întoarcă într-un avatar trecut al său, din timpul lui Alexandru cel Bun (perioadă istorică dragă lui Eminescu). Avatarul acesta, călugărul Dan, este însă un straniu personaj. Deși monah, deci cu viața închinată Domnului, el studiază filosofia și magia cu maestrul Ruben, profesor la Academia de la Socola și, pe deasupra, mai are și o iubită, Maria. Și la sfatul maestrului care-l ispitește (căci în realitate Ruben e Satan) să-și depășească firea și să ajungă să participe la eternitate, lăsându-și umbra în loc și luând atributul etern al acesteia, Dan pleacă împreună cu iubita lui și cu cartea lui Zoroastru pe care i-a împrumutat-o Ruben, într-o călătorie cosmică. Ajuns în lună, Dan simte trezindu-se în el puteri demiurgice (întărite și de iubirea absolută a cuplului) și începe să schimbe înfățișarea peisajului cosmic ce nu-l mai satisface. Adaugă doi sori și trei luni pe cer, își construiește un palat uriaș din munți și codri și dă lumii selenare o frumusețe de neînchipuit. Fericiți și puri (Maria are o înfățișare și o comportare angelică, ea făcându-și rugăciunea „pe când stelele albe sunau în aeriene coarde rugăciunea universului”, iar el adoarme în genunchi), ei visau amândoi același vis în fiecare noapte și anume că pătrundeau în lumea solară, a îngerilor, a cerului. O armonie neasemuită domnea în acest tărâm divin plin de muzici cântate de îngeri. Pe Dan îl obseda însă poarta închisă deasupra căreia ardea un ochi de foc înscris într-un triunghi. Era catedrala (doma) Dumnezeiască în care nici îngerii nu puteau intra. În limbaj biblic, ar fi cel de-al nouălea cer. Dar în mintea eroului naște o dorință aprigă de a ști ce se ascunde în acel loc tainic. Și deși și Maria și îngerii îl sfătuiesc să alunge gândul, el nu renunță, ba chiar începe să creadă că după voința sa se mișcă totul în acea

lume. Precum Lucifer care a dorit să ajungă puternic și cunoscător ca Dumnezeu, Dan proferă cuvintele acestei dorințe: „Oare fără s-o știu nu sunt eu însumi Dumne...”. Nu rostește cuvântul întreg și, ca și Lucifer, cade „trăznit și afundat în nemărginire”. Victimă nevinovată, Maria cade și ea „ca o salcie neguroasă”, reproșându-i dureros soarta ei.

Revenit pe pământ, eroul reintră în existența de mai înainte, întâmplările pornesc de unde s-au întrerupt și în cele din urmă Dionis și Maria se căsătoresc. Perechea lor înfățișează ... „chipul unui tânăr demon lângă chipul unui înger ce n-a cunoscut niciodată îndoiala”.

Evident, se poate glosa îndelung asupra acestei nuvele atât de stranii. Rebelul, căutător de cunoaștere absolută, încearcă să spargă ultima graniță a interdicției, arogându-și rolul arhetipului demonic, care dorind să fie asemenea lui Dumnezeu, a fost aruncat din cer în fundul pământului. Dar Dan a făcut oare aceasta mânat de orgoliul nebunesc al lui Lucifer? Cine l-a împins la nefasta aventură cosmică n-a fost propriu zis lipsa lui de credință, ci ispita în care l-a făcut să cadă maestrul Ruben în care se ascundea Satana. Setea lui de absolut în cunoaștere n-a fost decât condiția pentru ca tentația sau cursa întinsă de Ruben să-și producă efectele. Iar participarea angelicei Maria la călătoria în spațiile celeste, însemnând puterea iubirii absolute, corolar și condiție a cunoașterii desăvârșite, nu va fiind oare complementul elementului demonic din psihé-ul eroului ca și în Înger și demon?

Căci pentru Eminescu iubirea a fost, în fond, un principiu cosmic, armonizator al lumii, forță creatoare, născătoare de demiurgie în artist, cum mărturisește în Scrisorile IV și V , cu amărăciunea de a nu fi fost urmat în zborul său de aceea care din înger sau zână sau crăiasă, devine Dalila.

Când îngerul încetează de a mai apărea în demersurile căutătoare sau creatoare ale artistului, ar fi un semn că acea latură simbolizând credința din ființa lui adâncă, a slăbit până la dispariție.

Așa încât poemul de profunde semnificații, Melancolie (din 1876), poate consemna în imagini de o expresivitate tragică, pierderea credinței ca pe o moarte a sufletului. Cele trei registre ale poemului, cel celest, cel pământesc și cel al ființei sunt, fiecare în felul său, stăpânite de moarte. Luna

însăși, regina nopții, e moartă în cerul transformat în „mormânt albastru”, în „mausoleu mândru”.

Pustietate și ghiață, ruine acoperă întinderea pământescă, vegheată doar de „țintirimul singur cu strâmbे cruci”. Zgomote sinistre sparg din când în când solitudinea, trosnește clopotnița, toaca izbește în stâlpi, iar arama clopotului atinsă de „străveziul demon” scoate „un vaier, un aiurit de jale”. Centru înfiorătoarei pustietăți e însă biserica. Și ea ruinată, „cuvioasă, tristă, pustie și bătrână”, e bătuită de vânturi. Iar înăuntru pe pereți și iconostas s-au șters icoanele: „Abia conture triste și umbre au rămas”.

Acest vers e reluat în registrul al treilea, care debutează cu referire la **credință**, aceea care „**zugrăvește icoanele în biserici**”. Și, pe care, brusc o raportează la sine: „și-n sufletu-mi pusese poveștile-i feerici”. Mărturisirea credinței care i-a luminat copilăria și adolescența e limpede, urmată însă de motivația pierderii ei: „Dar de-ale vieții valuri, de-al furtunii pas/ Abia conture triste și umbre-au mai rămas”.

Rapelul acestui vers din registrul al doilea, identifică ruina credinței sale cu aceea a bisericii, simbolic. Iar descriția vieții fără credință e sfâșietoare, finalul sugerând chiar moartea ființei sale. Cumplit pare a fi prețul cunoașterii!

Înainte de această tragică mărturisire și după ea, Eminescu a îndrăznit în paginile sale fie antume, fie postume, ipoteze despre antropogonii și cosmogonii, amestecând elemente de religii și mitologii dacice, grecești, indice, germanice, ca de pildă în *Demonism* (1872), în *Odin și poetul*, în *Mitologicele*, și mai ales în *Rugăciunea unui Dac* (din 1879), considerată de unii, pe nedrept, ca o probă peremptorie de necredință sau de rebeliune împotriva lui Dumnezeu.

De fapt orizontul cunoașterii sale se lărgise enorm și contradicțiile generate de polaritatea de care am vorbit erau tot mai aparente pe măsură ce viziunea sa mito-poetică urca tot mai sus. A creat superbe, unicele modele cosmologice din tot romantismul european în *Scrisoarea I* (cosmogonia și apocalipsa) și în *Luceafărul* unde vede în zborul hyperionic creația continuând și ajunge la tronul Tatălui Ceresc care i se adresează ca unui fiu, „Cuvântului său dintâi” (Evanghelia după Ioan e citată în manuscris).

Și pe de altă parte a dat semne ale unei adânci dureri existențiale. A recurs la filosofia stoică și eleată pentru

Glossa, pe care am numit-o mic manual de înțelepciune stoică, predicând rămânerea în afara iureșului lumii, acest mare teatru în care toate valorile sunt răsturnate. A dorit stingerea în binecunoscutele variante ale poeziei Mai am un singur dor. Versurile de dragoste de după 1877 sunt înconjurate de aura unei tristeți fără leac, băută până la drojdie, ca în Despărțire sau în De câte ori, iubito.

Dar în răstimpul acesta îi răsunau în auzul interior frânturi din amintirile copilăriei și adolescenței. Sărbătorile Crăciunului rechemau, ca niște clopoței de argint, Colinde, colinde (din 1878), cu bucuria copiilor și a fetelor care de dragul Mariei își piaptână pletele,

De dragul Mariei

Și-a Mântuitorului

Lucește pe ceruri

O stea călătorului.

(Amintesc cu emoție întotdeauna acea parte din Simfonia V a lui Anatol Vieru inspirată din fermecătoarele versuri). Sau Paștile cu solemnitățile înălțării din mormânt, a Învierii lui Hristos, îi inspiră lui Eminescu o poemă gravă, culminând cu cântarea românească tradițională Hristos a înviat, poema Învierea, tot din 1878.

Sufletul lui copleșit de suferință se înalță mai ales spre ocrotitoarea noastră, intercesora pentru noi pe lângă Dumnezeu, Fiul și două rugăciuni din 1879 îi sunt închinare Sfintei Fecioare. Mai cunoscută este cea care cere îndurare Luceafărului Mărilor.

Aș vrea însă aici să întăresc afirmația mea în legătură cu tensiunea teribilă la care a fost supus de structura sa interioară divizată și contradictorie geniul eminescian. Și am să reproduc un poem postum al său mai puțin cunoscut, în ciuda lungimii sale. E vorba de Bolnav în al meu suflet, scris cam în aceeași vreme cu rugăciunea care va urma. Iată poemul:

Bolnav în al meu suflet, în inimă bolnav,

Cu mintea depravată și geniul trândav,

Închin a mea viață la scârbă și-ntristare

Și-mi târâi printre anii-mi nefasta arătare,

– Prea slab pentru-a fi mare, prea mândru spre-a fi mic –

Viața-mi, cum o duce tot omul de nimic.

Născut fără de-a mea vină, trăind fără mai s-o știu,

Nu merg cum merg alți oameni, nu-mi pasă de-unde viu,

Supus doar, ca nealții, la suferințe grele
Unesc cu ele știrea nimicniciei mele.
Sfânt n-am nimic, în bine nu cred și nici în rău.
Viața mea aceasta nici vreau și nici n-o vreau:
Nepăsător la toate, de lume apostat,
A vieții osteneală o simt și n-o combat.
Aș râde doar de viață, disprețuind-o toată,
Muncind cu mii de chinuri suflarea ei spurcată,
Muncind în mine însumi, voința-n orice nerv,
Peirea cea eternă din mine să o serv,
Dar vai! nici siguranța n-o am că mor pe veci, –
Și dacă oare – a morții mâni palide și reci
În loc să sfarme vecinic a vieții mele normă
Ar pune al meu suflet sărman în altă formă?
Dacă a mea durere, un veșnic Ahasver, 5
La sorți va fi pus iarăși, de către lumi din cer,
Ca cu același suflet din nou să reapară,
Migrației eterne unealtă de ocară?
Nimic, nimic n-ajută – și nu-i nici o scăpare.
Din astă lume-eternă ce trecătoare pare,
Gonit în timp și spațiu, trecând din formă-n formă,
Eternă fulgurare cu inima diformă,
De evi trecuți ființa-mi o simt adânc rănită,
Pustiu-alergătoare, cumplit de ostenită..
Și-acum din nou în evu-mi, lui Sisif cruda stâncă
Spre culmea morții mele ridic ș-ast' dată încă.
Ș-ast' dată? Cine-mi spune că-i cea din urmă oară?
Nu cunosc pagină existențială mai disperată în toată poezia
lumii. Se îmbină aci atâta durere, atâta spaimă de viață,
atâta groază de posibilele reveniri (migrația eternă)
preconizate de filosofia indiană, atâta dorință neputincioasă
însă, de a distruge voința de a trăi (aceea în care
Schopenhauer vedea izvorul vieții), dar și atâta umilință și
dispreț de sine (nimicnicia lui), încât existențialiștii
secolului XX apar pe lângă el ca niște snobi dezgustați de o
viață oțioasă. Deznădejdea concentrată aci, atât de cumplită,
nu e creștină, însă izbucnește dintr-o sinceritate
sfâșietoare.
Dar iarăși se trezește în el, în geniul apăsător de
imperfecțiunea lui, amintirea copilăriei curate, pioase. Și
incredibil, alături de textul de mai sus, apare a doua

rugăciune, în formă de sonet:
Răasai asupra mea, lumină lină,
Ca-n visul meu ceresc de-odinioară;
O, maică sfântă, pururea fecioară,
În noaptea gândurilor mele vină.
Speranța mea tu n-o lăsa să moară
Deși al meu e un noian de vină.
Privirea ta de milă caldă, plină,
Îndurătoare – asupra mea coboară.
Străin de toți, pierdut în suferința
Adâncă a nimicniciei mele,
Eu nu mai cred nimic și n-am tărie,
Dă-mi tinerețea mea, redă-mi credința
Și reparați din cerul tău de stele,
Ca să te-ador de-acum pe veci, Marie!

Cu câtă dragoste, cu câtă evlavie se îndreaptă cel ajuns la capătul cunoașterii și al deznădejdiei spre Maica Sfântă, spovedindu-se și cerându-i înapoi tinerețea și credința cu o smerenie într-adevăr mântuitoare. Rugăciunea regăsită îl poate singură reda lui însuși, unificându-și ființa până atunci tragic divizată, reintroducând-o în aura luminei line, cu a cărei cântare monahii și monahiile încheie slujba la apusul soarelui. „Gândurile ce-au cuprins tot universul” revin la matca ortodoxiei românești pe care, dincolo de toate pendulările căutătorului de absolut, Eminescu a iubit-o și a apărut-o ca pe prima valoare a spiritualității neamului.

De altfel, o mărturie mult mai târzie, de prin 1886, din perioada ultimă a bolii, vine să confirme întoarcerea definitivă la credința izbăvitoare. Încurajat de Creangă să încerce și un tratament la bolnița Mănăstirii Neamț, Eminescu acceptă sugestia. Tratamentul nu s-a dovedit eficace, dar aura locului sacru l-a înconjurat pe bolnav cu clipe de liniște binefăcătoare pentru sufletul său. **Căci, așa cum a consemnat un duhovnic al mănăstirii pe un Ceaslov, poetul a cerut să fie spovedit și împărtășit (era ziua de 8 noiembrie 1886, ziua Sfinților Voievozi Mihail și Gavriil, ziua lui Mihai). Și, după ce a primit Sfânta Împărtășanie, a sărutat mâna preotului și i-a spus: „Părinte, să mă îngropați la țărmul mării, lângă o mănăstire de maici și să ascult în fiecare seară, ca la Agafon, cum cântă Lumină lină”.**

Avem adâncă încredințare că Prea Sfânta Născătoare de

Dumnezeu, în mila ei nesfârșită față de durerea și umilința lui, i-a mijlocit mântuirea. Astfel, „gândurile ce au cuprins tot universul” revin la matca Ortodoxiei românești pe care, dincolo de toate pendulările căutătorului de absolut, Eminescu a iubit-o și a apărat-o ca pe prima valoare a spiritualității neamului, întrupată în Biserica națională.

Și ca încheiere, vreau să citez fraza de început a unui articol intitulat Paștele: „**Să mâncăm dis-de-dimineață și în loc de mir, cântare să aducem Stăpânului și să vedem pe Hristos, Soarele dreptății, viața tuturor, răsărind**”.

Maica Benedicta

Mihai-Eminescu.Ro

Dușmanii lui Eminescu la Chișinău și Cotroceni. Răul făcut de “intelectualii lui Bănescu”

Razboiul pornit peste Prut de Vasile Stati, autorul dictionarului "moldo-roman", este inspirat atat din tezele sovietice, cat si din textele consilierului presidential Cristian Preda

Traian Basescu pierde consilieri pe banda si, in acelasi timp, fara ca opinia publica sa sesizeze ca pe poarta Cotrocenilor intra alte figuri, sterse dar foarte active si nocive in acelasi timp. Cristian Preda (foto), consilier presidential pe probleme de educatie si reforma, este una dintre acestea. Preda s-a remarcat, a fost selectat si urcat apoi, de la un simplu asistent la Facultatea de Stiinte Politice pana in varful dealului, la Palatul Cotroceni, dupa ce s-a lansat intr-un atac furibund la adresa lui Eminescu. Iata insa cum astazi Eminescu are si un efect de turnesol: cand de peste Prut s-a declansat un adevarat razboi cultural si informational anti-Romania, iese la iveala strident o legatura subterana directa intre ideologii de serviciu de la Bucuresti si cei de la Chisinau si Moscova. Intelectualii lui Basescu se dovedesc a

fi vajnici propagandisti ai tezelor sovietice. In ciuda declaratiilor oficiale ale Cotrocenilor in ce priveste Basarabia, pe frontul anti-Eminescu oamenii lui Traian Basescu stau umar la umar cu cei ai lui Vladimir Voronin, impotriva intereselor nationale. In acest caz, limba si cultura romana, reprezentate de romanul absolut, Mihai Eminescu.

La Chisinau, il avem pe "celebrul" Vasile Stati, care in prezent este profesor la Academia de Stiinte Administrative din subordinea Administratiei Prezidentiale a Republicii Moldova. Stati este considerat "parintele limbii moldovenesti" fiind si autorul "dictionarului moldo-roman". Pentru Stati, Mihai Eminescu este "invaluit de stupefiante politicianiste, sovine (sic!), de cele mai multe ori cade in pacatul deformarii istoriei, de pilda, atunci cand trateaza independenta inchipuita a Valahiei la 1875 (sic!), divagatiile sale privind toponimul Basarabia".

La Cotroceni, ocupandu-se, culmea!, de educatia copiilor nostri, il avem pe Cristi Preda, care promoveaza aceleasi teze ca Vasile Stati.

Pepiniera GDS

Preda este membru al Grupului pentru Dialog Social, noua pepiniera de cadre a societatii in civil, aceeași care l-a dat lumii si pe Adrian Cioroianu, cel mai mare gafeur impertinent din istoria diplomatiei romane sau pe Andrei Plesu, eminenta cenusie prezenta in toate guvernele Romaniei de dupa 1989. Pentru angajarea lui Preda la Cotroceni a intervenit rețeaua clientelara reprezentata la vremea respectiva in Administratia Prezidentiale si de colegul sau de la "Dilema", Teodor Baconsky, fost consilier pe probleme de politica interna ca succesor al lui Claudiu Saftoiu. Nu stim cat de folositoare a fost experienta lui Baconsky-Jacuzzi pentru consilierea lui Basescu, dar nici cea a lui Cristian Preda nu este de lepadat, mai ales ca aceasta este castigata si pe un teren cu implicatii penale, dupa cum veti vedea mai jos.

Tezele sovietice

Intre Bucuresti si Chisinau exista o legatura subtila, dar din ce in ce mai clara pentru demolarea lui Mihai Eminescu. La Chisinau, ofensiva are un scop politic evident: scoaterea din circulatie a lui Eminescu – in calitate de standardizator al limbii romane moderne – permite sanctionarea unei “limbi moldovenesti” separate de limba romana, in conformitate cu directivele staliniste din anii '20. Crearea “limbii moldovenesti” are in prezent aceleasi scopuri politice pe care le avea in perioada URSS. La Bucuresti, TVR Cultural aniversa ziua de nastere a lui Eminescu in ianuarie 2007 intr-o emisiune moderata de simpatizantul comunist Dragos Bucurenci, emisiune in care Neagu Djuvara isi exprima opinia ca publicistica lui Eminescu nu ar mai trebui sa fie editata pentru ca este “reactionara” si “neeuropena”.

Revenirea la ideea de scoatere din librarii, biblioteci si manuale a lui Mihai Eminescu a aparut in anii '50, in perioada in care culturnicii trimisi de Moscova pe tancuri incercau sa modifice cultura romana. Multe din titlurile sale au fost, de altfel, interzise in perioada comunista, de la poemul-revolta “Doina” la scrierile sale politice din “Timpul”, unele de actualitate si azi. Vasile Stati – exclus inainte de 1989 din Uniunea Scriitorilor de la Chisinau pentru plagiat – este unul dintre dusmanii lui Eminescu de dincolo de Prut. Ideologul lui Voronin il vede pe Eminescu “ametit de inchipuiri amplificate de sovism politicastro (sic!), M. Eminescu cheama la razboi <pentru sarmana Basarabia>”.

Pentru a elimina aceste defecte profunde ale lui Eminescu, moldovenizatorul Stati recomanda “patrunderea in adancurile inepuizabile ale poeziei”, lasand deoparte “inchipuirile poetului despre Basarabia”. Pentru Vasile Stati, Eminescu nu poate fi “moldovan”, spiritul panromanesc din scrierile sale fiind greu de eliminat. Asa ca sunt recomandate versurile fara mesaj politic, dupa cum cere si Cristi Preda impreuna cu noile “Scantei”, “Dilema”, “22” si “Observator cultural”.

Atac de Dambovita

Preluand din zbor dejectiile lui Horia Roman Patapievici despre Eminescu, asistentul la FSP Cristian Preda s-a detasat in corul detractorilor simbolului Romaniei intr-un numar special al revistei lui Andrei Plesu dedicat "demitizarii" poetului, jurnalistului si ganditorului national, "curatat" in "Dilema" de "cultura si politica".

In materialul sau, Preda explica cum, din cauza lui Eminescu, cultura romana este moarta, spre deosebire, de exemplu, de cea franceza, care nu are "un om deplin al culturii", cum sunt romanii "obligati" sa-l considere pe Eminescu. "Regula intangibilitatii autorilor" care ilustreaza cultura romana o face sa fie "lipsita de viata, ea seamana cu un depozit de muzeu sau cu un cimitir al pasiunilor stinse", afirma Preda. "Atunci cand cativa politicieni romani si-au marturisit sursele intelectuale, mentionandu-i pe Eminescu, Caragiale si Cosbuc, cetateanul nu s-a simtit insultat. El ar fi avut toate motivele sa se simta jignit, afrontul e real. (...) De altfel, incoerenta rationamentului unui Eminescu a facut posibila recuperarea sa atat de catre socialisti, cat si de catre nationalistii", scrie Preda, incheind apoi, pe masurile date de magistrul sau: "De ce, totusi, asistam la asemenea accidente, care nu reprezinta altceva decat o curata pierdere de timp? Un posibil raspuns ar fi urmatorul: lenea de a gandi, ignoranta sunt marcile culturii politice de la noi. In acest context, Eminescu e un personaj manipulat.

Din nefericire, influenta sa a fost mare, in masura in care pamfletul eminescian a devenit gen al literaturii politice. Conservarea acestui gen e sinonima cu transformarea superficialitatii agresive intr-un fel de canon al receptarii politicului. Eminescu trebuie contestat si demitizat, dar nu pentru rudimentele sale de gandire politica. Din acest punct de vedere, el e realmente nul. Nu ai obiect". Fara comentarii.

Universitati curat-murdare

Cristi Preda a devenit mai cunoscut dupa ce a patronat cu functia imensa afacere a Summitului Francofoniei de anul trecut, pentru care a fost facut secretar de stat in MAE.

Preda a fost pescuit de la Facultatea de Stiinte Politice – noua “Stefan Gheorghiu” -, unde si in prezent ocupa functia de decan in ciuda celorlalte atributii oficiale ale sale. In 2004, cand, in urma unor investigatii ale Oficiului European de Lupta Anti-Frauda (OLAF), erau mari sperante sa se inceapa urmarirea penala contra fostului decan, Daniel Barbu, acesta s-a retras, impingandu-l in fata pe Preda. Facultatea a fost investigata oficial pentru un program cu participanti invizibili din MAE, MAPN, Guvern si Parlament. OLAF, Corpul de Control al Guvernului, Curtea de Conturi si alte institutii speciale au relevat neregulile derularii programului TEMPUS PHARE, proiectul JEP_IB 13219-98, ce prevedea alocarea a 214.610 EURO pentru formarea si perfectionarea inaltilor functionari publici in administrarea acquis-ului comunitar, care a starnit un scandal cu interpelari in Parlamentul European si reverberatii in presa straina, pe tema coruptiei la universitari romani (vezi documentul Corpului de Control pe www.ziua.ro). Preda este secondat de colaboratoarea lui apropiata, Alexandra Ionescu, ca prodecan.

Cand Preda e plecat la celelalte slujbe ale lui, il suplineste cu placere cuplul Barbu-Ionescu la FSP sau la Institutul de Cercetari Politice (ICP). In cazul lui Preda, acesta trebuie sa alerge toata ziua: FSP, ICP, “Humanitas”, “Dilema”, “22”, GDS si, daca mai e timp, si la Cotroceni. Pentru alte afaceri, “Tata Preda” – proprietarul Societatii “Constructii, Servicii, Comert Preda SRL” – asigurat lucrari de constructii si reparatii la firma fiului. Iar sora decanului, Caterina Preda, doctoranda la FSP, ocupa si ea un loc in Consiliul Facultatii.

Ai zice ca simti “biciul lui Attila” vajaind in aer cand il auzi pe consilierul presidential Cristian Preda la televizor

dandu-si ca parerea despre putreziciunile, coruptia si lipsa de perspectiva a invatamantului romanesc si necesitatea unor "universitati curate". "Viitor de aur" tara noastra are.

Intelectualii lui Basescu – noii preocupati

Dupa cum scrie cercetatorul Adrian Gavrilescu in lucrarea sa **"Noii preocupati – intelectualii publici din Romania de dupa 1989"**, Cristian Preda, pentru a promova din asistent la FSPA in decan al acestei facultati, nu s-a dat in laturi de la nimic. Lista publicatiilor academice obligatorii era deja facuta, pe genunchi, la "Dilema" si "22".

Iata ce releva Gavrilescu: "Cristian Preda a rezolvat foarte comod evaluarile propriilor studii inainte de a le tipari. Autorul Preda s-a adresat editorului Preda, coordonator a doua colectii: "Biblioteca politica" la Editura Nemira si "Polis" la Editura Humanitas. Raspunsul a fost intotdeauna pozitiv. Astfel, in 1998, Cristian Preda debuteaza la Nemira cu un manuscris premiat la concursul din 1997, la categoria "eseu". In 1999, la doar 33 de ani, preocupat de posteritate, isi strange articolele publicate intre 1998 si 1999 intr-un alt volum – util, probabil, pentru avansarea in grad didactic. Repeta gestul in 2001, de aceasta data cu articole aparute intre 1994 si 2000. 2002 este anul prestidigitatiilor publicistice, cand doua titluri atrag atentia cu deosebire: mai intai, o cronologie a anului politic 2001, alcatuita de un grup de studente si coordonata de Cristian Preda, care semneaza patru pagini, unde se citeaza pe sine o data si foloseste – fara citare – un fragment dintr-un text scris tot de el in revista 22; apoi, o carte aparuta la Editura Meridiane, intr-o colectie coordonata de maestrul sau, Daniel Barbu, si in care, dintr-un total de 160 de pagini, aproape jumatate sunt anexe, ceea ce reduce volumul la ambitiile unei modeste lucrari de diploma".

De la PCR la partidul lui Stoica

Gavrilescu mai arata in acelasi volum: "In 2003 publica la

Editura Humanitas, in colectia pe care o conduce, un volum despre liberalism, avand configuratia unui curs universitar predat la FSPA. In 2004, semneaza la aceeasi editura un dictionar de "gandire politica liberala", prefatat cu subtilitate de Daniel Barbu. In 2005 il regasim la Editura Nemira cu un volum statistic despre partidele postcomuniste – reluare a unui text publicat in revista Studia Politica, la care se adauga cateva interpretari numerice ale unor evenimente politice. In ceea ce priveste activitatea sa propriu-zisa de editor, se poate spune ca Preda este o autentica reprezentanta comerciala, atat pentru Daniel Barbu, cat si pentru unii dintre fostii si actualii sai colegi de la FSPA, carora le-a gazduit incercarile stiintifice cu o (dez)interesata filotimie.

In mediile intelectuale bucurestene, el si-a consolidat pozitia de partizan al ideilor liberale si al oamenilor politici care le imbratiseaza, cum ar fi Valeriu Stoica". Mai este de amintit ca Preda a aderat la Partidul Comunist in 1987, cand muncitorii revoltei anticomuniste de la Brasov erau macelariti si torturati de fortele regimului. Fericitul eveniment s-a petrecut imediat dupa ce a intrat la "filosofie", care, pe atunci, insemna de fapt "socialism stiintific" si o trambulina catre o functie in Partid sau Securitate.

Cadavrul Eminescu, fecala Romania si ICR

*"Eminescu este cadavrul nostru din debara, de care trebuie sa ne debarasam daca vrem sa intram in Uniunea Europeana".
"Radiografia plaiului mioritic este ca a fecalei" –
Presedintele ICR, H.R. Patapievici.*

Pagina realizata de Luca ILIESCU / Ziarul ZIUA (Victor Roncea)

Mihai-Eminescu.Ro

Adevărul despre Eminescu – la 120 de ani de laucidere

120 de ani de la uciderea lui Mihai Eminescu

*Anul Mihai Eminescu
120 de ani de la ucidere.*

2009 este anul "deșteptării", un an aflat sub semnul Eminescu. Au trecut o sută și douăzeci de ani de la moartea sa. Pentru prima oară însă, circumstanțele reale ale morții sale sunt puse în discuție publică iar conturul activității sale politice și jurnalistice este luat în calcul pentru a desluși dispariția sa abruptă. Puțină lume știe cum a murit Eminescu: lovit în cap în timp ce cânta "Deșteaptă-te române"!

Manualele școlare sunt pline de parascovenii despre Eminescu dar omit astfel de mici "amănunte" continuând perseverent să descrie circumstanța morții lui Eminescu ca urmare a îmbolnăvirii acestuia de o boală venerică. Cine sunt aceia care perpetuează falsul și alimentează mituri mincinoase pe seama lui Mihai Eminescu? Ce fel de profesori de limba română

predau tâmpenii peste tâmpenii pe seama lui Eminescu, copiilor? Cine le-a dat diplome, cine îi girează, cine le scrie manualele? Cine sunt aceia care se fac vinovați de risipirea zestrei lăsată de acesta? Ce fel de stat este statul român care recompensează detractorii lui Eminescu și pune la loc de cinste falsificatorii memoriei acestuia?

Tendința detractorilor este de a-l coborî în planul discutabilului și al disputabilului. Negația și denigrarea, “demitizarea” și “prelucrarea” lui Eminescu din ultima perioadă este însă expresia unui alt tip de apetit critic, generat și coordonat de o grupare descalificată moral dar totodată dominantă, încă, din punct de vedere politic. Eminescu ba nu ar fi fost suficient de creștin ortodox, ba nu ar fi meritat să fie numit poet național, ba nu era “politically corect”, ba așa ba pe dincolo. Pe undeva tot răul este spre bine, pozitivarea negativității funcționează și (mai ales) în “cazul Eminescu”. Punerea sub semnul întrebării a valorii, chiar negația și contestarea lui Eminescu are și o parte pozitivă deoarece până la urmă îl întărește. Critica valorii instituționalizate este utilă în sine fie și pentru că astfel are loc testarea trăinicieii scării de valori. Faptul că o operă ajunge, periodic, obiect de contestație se încadrează în ciclul firesc al “ajustărilor” contemporaneității.

Eminescu a trecut cu bine prin toate aceste încercări. Chiar sub aspect comercial, Eminescu a rămas în top, producându-se mai mulți bani din re-re-editările sale decât din toate operele cumulate ale întregii bresle scriitoricești din România, pe parcursul ultimului secol. În cei peste 150 de ani de circulație neîntreruptă, numele său nu s-a estompat nicio clipă. Singurul reper serios de evaluare a circulației numelui lui Eminescu este chiar biblioteca Eminescu, constituită la Botoșani, din donația renumitului bibliofil Ion. C. Rogojanu, care include 8.000 de titluri de cărți de și despre Eminescu, la care se vor adăuga, alte (cel puțin) 7.000 de volume. Au apărut și vor mai apare mii de cărți, ale multor mii de autori

care l-au adjudecat sau l-au judecat, l-au contestat, refuzat, criticat.

„Sacrificarea” lui Eminescu, re-executarea sa simbolică, re-aducerea sa la starea de cadavru este însă cu totul altceva. Tipologia curentului contestatar dirijat de la nivel de stat din ultima perioadă este diferită tocmai deoarece este executată de persoane politice cu poziții nu doar în viața literară ci și, mai ales, în stat sau în instituții ce țin de statul român. Este o formă de reeditare a asasinatului său – realizat tot de “persoane de stat” – precedat de moartea civilă. Eminescu este ținta, și astăzi, a unui curent așa zis “progresist” izvorât de fapt din catacombe ideologice care încearcă să-l împingă la o periferie a istoriei și culturii românești. O tentativă demolatoare colectivă, dar care își are originea într-un centru ideocratic comun, forțează schimbarea orizontului de receptare a lui Eminescu. Instance culturale, literare și politice cu platformă de audiență cum ar fi criticul literar și angloaiatul MAE Nicolae Manolescu, îndeamnă la renunțarea omologării naționale a lui Eminescu. Dezavuare, demitizare, reconsiderare, negație sunt noii vectori normativi ai discursului “oficial” despre Eminescu.

Eminescu – cadavrul...

Însă purtătorul de cuvânt al “ideilor progresiste”, totodată reprezentant la nivel de stat al canonului oficial, este actualul șef al ICR, H.R.Patapievici. Acesta consemna în câteva fraze cheie, următoarele considerații despre modelul Eminescu într-un cunoscut articol scris în 2002 și dedicat “Inactualității lui Eminescu”, reluat (respectiv asumat și întărit) și mai recent, în 2006:

- ***“Ca poet național Eminescu nu mai poate supraviețui, deoarece noi azi ieșim din zodia naționalului”***
- ***“Eminescu nu mai e la modă, deoarece nu mai “dă bine””***
- ***“înțelegem amploarea prăbușirii cotei lui Eminescu***

la bursa valorilor proclamate la lumina zilei"

– **"azi, Eminescu a devenit suspect"**

– **"patul lui Procust al noului canon importat din "țările progresiste" a arătat fără dubiu că fostul poet național al României clasice e "politic incorect"**

– **"Din punct de vedere politic, Eminescu pare a fi irecuperabil"**

– **"Eminescu nu ne mai poate apărea decât ca exasperant de învechit"**

– **"cultura română din ultimii ani, în lupta pentru integrare euro-atlantică, nu dorește decât să scape de tot ce este învechit adică să fie progresistă"**

– **"Pentru nevoia de chip nou a tinerilor care în cultura română de azi doresc să-și facă un nume bine văzut înafară, Eminescu joacă rolul cadavrului din debara"**

"Sintagma utilizată de Patapievici, "cadavru din debara" pleacă de la expresia, folosită "în țările progresiste", "skeleton from the closet", cu sensul de secret stânjenitor. De expresia "corps in the closet" nu am auzit încă. Există însă sintagma "cadavru politic" și mi se pare destul de plauzibilă ipoteza clivajului de sensuri (intenționat sau nu), mai ales având în vedere faptul că accentul pus asupra temei politice în textul "manifest" al viitorului secretar de stat pus de administrația prezidențială să reprezinte cultura României în lume. Compunerea imaginii Eminescu-cadavru spune, intertextual, poate mult mai mult decât a intenționat autorul. Vocația excrementală din textele de debut ale lui Patapievici se rafinează aici, intervenind o subtilă abordare exegetică necromaniacă. Concepția de abordare a tezei este tot în cheie politică, de aici și invocarea integrării euro-atlantice, un proces profund politic și de siguranță națională, nu cultural. Un "text manifest" similar în concluzii aparține lui Cristian Preda, tot amplasat al mai multor administrații prezidențiale. Cristian Preda s-a afirmat mai din timp decât Patapievici, în 1998, în Dilema, publicația ministrului de externe al României, Andrei Pleșu. "Eminescu trebuie contestat

și demitizat, dar nu pentru rudimentele sale de gândire politică. Din acest punct de vedere, el este realmente nul. Nu ai obiect”. Mai puțin iscusit decât Patapievici, Preda nu s-a gândit să introducă și „ceștiunea siguranței naționale” în ecuația Eminescu poate și deoarece NATO era încă o fata morgana la vremea aceea, pentru România „progresistă”.

Modelul Eminescu ar fi deci, pentru epoca noastră, din punct de vedere cultural și politic, inadecvat, “irecuperabil”, “suspect”, “învechit”, “nul”, iar junii și junicile care vor nume “afară”, care aspiră la sincronie europeană, au nevoie de alte modele, de succes, nu cadaverice. Am aflat de curând și care ar fi modelele “adecvate”, “euro-atlantice”, propuse de Patapievici, iar “sincronia” culturală invocată a fost confirmată public prin scandalurile de anul trecut legate de finanțarea de către ICR a unor juni dedicați pornografiei și promovării simbolisticii anticreștine. În plan cultural, ne-am lămurit asupra “chipului nou a tinerilor care în cultura română de azi doresc să-și facă un nume”. Chiar și-au făcut un fel de nume, junii “progresiști” ai lui Patapievici.

În plan politic, “sincronia”, adecvarea clasei politice actuale, conformă în întregime “noului canon importat din “țările progresiste”, s-a vădit elocvent la alegerile recente din 2008 când din 18,3 milioane de români cu drept de vot au participat la vot doar 7 milioane, cea mai scăzută rată de participare din perioada postcomunistă a României. Dacă ar fi fost cuprinși și cei 12 milioane de români dinafara granițelor între cetățenii cu drept de vot probabil că ar fi fost și mai grăitoare amendarea de către popor a actualei clase politice, cu tot cu modelele “bine văzute afară”.

Chipul nou al clasei politice actuale, “înnoite”, “progresiste”, integrată euro-atlantic și pe drept cuvânt ieșită din zodia naționalului, cuprinde parlamentari infractori, excroci, derbedei, securiști, foști comuniști ba chiar și un caz de căcănar/gunoier-șef/om politic de succes.

Acesta este referențialul politic al unor Patapievici/Preda/Pleșu, ei înșiși, de altfel, tot oameni politici, stipendiați cu poziții politice în calitate lor de noi formatori ai bursei de valori cultural-politice. "Bursa" unde s-au "tranzacționat" cel mai intens valorile conforme "noului canon importat din "țările progresiste" este pe Calea Victoriei, respectiv sediul GDS, instituție fondată de fostul comisar bolșevic Silviu Brucan. Aici a fost instalat "patul lui Procust" invocat de Patapievici. Racordurile mitologice pot juca feste celor care se folosesc de ele. Cu sau fără voie, invocarea eliminării lui Eminescu prin utilizarea de către Patapievici a imaginii "patului lui Procust al noului canon" spune totul despre ucenicii, calfele și "meșterii" (Maeștrii) noului canon. Procust, se știe, era un bandit, cam sadic și diabolic, un torționar mitologic, devenit simbol al sistemului abuziv de încadrare (prin mutilare) în tipare ideologice. Patapievici, Preda, sunt doar porta-voci ideologice. Maiștrii cu funcții comisariale stau mai la fereală, meșteresc prin fundații pretins (nou) europene.

Procust și sfârșitul "noului canon" politic

Teza trâmbițată zgomotos de comisarii lui Procust, a inadecvării cultural politice a modelului Eminescu, invocarea chiar a dezacordului dintre obiectivele de siguranță națională (integrarea în NATO) și modelul politic eminescian se dovedește a fi, astăzi, doar o simplă gogomănie. Cel mai important factor de amenințare la adresa siguranței naționale, o spun chiar rapoartele SRI, au fost chiar oamenii politici, clasa politică "progresistă" din care au făcut și fac parte învățăceii și alumnii GDS-ului procustian. Jefuirea patrimoniului național, distrugerea sistemului de învățământ (certificată de nivelul precar al generațiilor ieșite de pe băncile școlilor), fărâmițarea coeziunii sociale și naționale, impunerea unor standarde anticreștine în sânul societății românești (vezi interzicerea icoanelor, finanțarea pornografiei cu accente sataniste) sunt "opere" ale clasei

politice, îndrumată ideologic, comisarial, de maestrii “noului canon”, de “progresiștii” patului lui Procust. La rândul lor, comisarii GDS-ului sunt finanțați chiar de noii moguli ai sistemului la care au pus umărul, pe care l-au avizat și certificat.

Sistem politic “bine văzut înafară”, dar care a fost acum, iată, invalidat “înăuntru”, chiar de alegători – de marea majoritate a poporului român. Poporul român a arătat fără dubiu că sistemul noului canon politic invocat de Patapievici în antiteză față de modelul Eminescu este cel care e, cu adevărat, “politic incorect”.

“Nefiind oameni vrednici cari să constituie clasa de mijloc, scaunele instituționale existente le-au umplut caraghioșii și haimanalele, oamenii a căror muncă și inteligență nu plătește un ban roșu, stîrpiturile, plebea intelectuală și morală. Arionii de tot soiul, oamenii cari riscă tot pentru că n-au ce pierde, tot ce-i mai de rînd și mai înjosit în orașele poporului românesc (...)

Țărani? Nu sînt. Proprietari nu, învățați nici cît negrul sub unghie, fabricanți – numai de palavre, meseriași nu, breaslă cinstită n-au, ce sînt dar? Uzurpatori, demagogi, capete deșerte, leneși cari trăiesc din sudoarea poporului fără a o compensa prin nimic, ciocoi boierași și fudui(...)

Oameni de stat cari nu pot justifica nici săvîrșirea școalei primare, advocați fără știrea lui Dumnezeu, pictori orbi și sculptori fără de mîni, generali cari nu știu citi o hartă, subprefecți ieșiți din pușcărie, legiutori recrutați dintre stîlpi de cafenele, jucători de cărți și oameni cu darul beției, caraghioși care înaintea erei liberale vindeau bilete la cafe chantant, iată banda ocultă care guvernează azi Români” (art. Icoane vechi și icoane noi, în Timpul, nr. 11, dec. 1877, Opere, X, p.19 și 110)

“Arionii”, la care se referă Eminescu, indică o tipologie

inspirată de figura unui om politic contemporan cu ziaristul, ministrul cultelor și instrucțiunii publice, Virgil Arion, cel care a avut un rol important, ulterior morții lui Eminescu, în stigmatizarea ziaristicii eminesciene prin ruperea în două a operei eminesciene, cu aruncarea la coș, ca netrebuitoare, a ziaristicii. Ministrul Arion a jucat un rol decisiv în această operațiune de extincție a circulației operei jurnalistice, deoarece era vizat direct și cu autoritatea publică pe care a avut-o a instaurat, de fapt, modelul maiorescian al unui Eminescu-poet, diafan, singur, abuzând de cafea, obosit de munca istovitoare ca ziarist etc.

Poate judeca oricine cu ușurință "adecvarea" la realitatea de atunci dar și la actualitatea momentului politic de azi a celui pe care Arionii de azi, Patapievicii și eiusdem farinae și l-ar dori mort și ascuns într-o debara.

Marea majoritatea a românilor a înțeles deja că sistemul ticăloșit a ocupat România iar cadavrele politice care împrăștiat aerul României sunt "ticăloșiți" care se află în băncile Parlamentului, la Președinție, la guvernare. Cât despre scheleții vechiului sistem nici măcar nu mai stau în debara, ci se afișează la vedere, în posturi "președinți de onoare", cum e cazul criminalului cu mâinile mânjite de sânge până la cot, Ion Ilici Iliescu. Situație care spune totul despre ce înseamnă conceptul onoarei pentru partidul de guvernământ din care face parte.

"Canonul politic" procustian invocată de ciracii lui Procust este un eșec total, un antimodel politic. Deocamdată poporul român nu a aplicat încă metoda lui Tezeu, de "rezolvare" a torționarului Procust, dar nu este timpul pierdut. Au trecut doar două decenii de la trasul cu arma în stradă.

Dosarul Eminescu

Cei care îl portretizează astăzi pe Eminescu în chip de cadavru își asumă astfel, pe cale simbolică, și nu numai,

filiații strânse cu cei care și l-au dorit pe Eminescu cadavru, în epoca sa, cei care l-au și înlăturat pe Eminescu din viața publică, tot în numele culturii politice “progresiste”, invocate în textul lui Patapievici. Un excurs jurnalistic lansat acum doi ani de ziaristi de investigație afiliați la organizația Civic Media, pe tema sfârșitului abrupt a vieții ziaristului și omului politic Mihai Eminescu a dat recent roade neașteptate. Ipoteza lichidării sale fizice a fost lansată ca o temă de anchetă de către ziaristi și cercetători de marcă care au pornit un demers investigativ dedicat “colegului de breaslă” Mihai Eminescu. Tema de lucru a fost preluată și urmărită cu o deosebită atenție pentru cel mai mic detaliu arhivistic și istoriografic, de filosoful Constantin Barbu care a lansat nu mai puțin de zece volume, ale unei investigații analitice complete realizate sub egida Academiei și Fundațiilor Mihai Eminescu. “Codul Invers – Arhiva înnebunirii și uciderii nihilistului Mihai Eminescu”, cum se intitulează seria de volume cuprinde mii de pagini de documente, însemnări în facsimil din Eminescu, grăitoare despre sacrificarea sa, fotocopii ale originalelor unor acte secrete din arhivele imperiale austro-ungare, fragmente din jurnalul și memoriile regelui Carol I, din însemnările zilnice ale lui Maiorescu și din ale altor contemporani ai crimei, părți ale unor note informative secrete din arhivele unor servicii ale țărilor europene. Un astfel de “plan de măsuri” în ce-l privește pe militantul societății conspirative “Carpații” – Mihai Eminescu – poartă semnătura însuși împăratului Franz Josef!

Deoarece Eminescu era o țintă de stat, o amenințare la adresa siguranței imperiale! Context care dezvăluie un Eminescu geopolitician și naționalist implicat în acțiuni conspirative pentru proiectul Daciei Moderne – România Mare.

Eminescu a devenit o victimă a regimului politic datorită în principal implicării sale în presă și politică. Ziaristul Eminescu a fost o țintă operativă și a fost urmărit pas cu pas

de agenții secrete ai Imperiului Austro-Ungar. Eliminarea sa de pe scena politică s-a datorat unei acțiuni conspirate executate cu profesionalism.

Eminescu a atras una dintre cele mai complexe manevre de dezinformare și intoxicare specifice domeniului serviciilor speciale. Posteritatea sa a fost deformată și manevrată de toate regimurile politice care s-au succedat în România. Restabilirea adevărului despre Eminescu este o datorie de onoare a breslei ziaristilor. Ca și mulți alți ziaariști Eminescu a intrat în malaxorul aparatului represiv (a fost arestat de opt ori), al poliției politice și – mai mult decât atât – a devenit o problemă (și o afacere) de Stat.

Cea mai însemnată parte a activității sale a fost dedicată gazetăriei, politicii. Din 1876 devine ziarist profesionist, ocupația sa principală până la sfârșitul vieții. Debutază la Curierul de Iași apoi, în 1877 este redactor la Timpul, din 1880 redactor șef și redactor pe politică până în 1883. În mod brutal, în iunie 1883, munca sa este întreruptă și este introdus cu forța într-un ospiciu. Poliția, sub comanda Puterii de stat îl transformă astfel pe Eminescu într-unul dintre primii deținuți politici ai statului modern român. Oricum este primul ziarist căruia i se pune căluș în gură în această manieră dură. Metoda va fi perfecționată sub comunism.

Eminescu își asumă ca pe o profesiune de credință lupta pentru România amendând atât liberalii cât și conservatorii pentru politica de cedarea în interesul marelui capital în chestiuni arzătoare ale timpului. Scria vibrant, scria cu patos dar și cu rigoare scria cu o forță devastatoare. Maioreșcu notează – “Eminescu s-a făcut simțit de cum a intrat în redacție prin universul de idei al culturii ce acumulase singur, prin logică și verb”. “Stăpân pe limba neaoșă” și cu o “neobișnuită căldură sufletească”, Eminescu însuflețea dezbaterile publice și totodată izbea necruțător “iresponsabilitățile factorilor politici, afacerismele, demagogia și logoreea păturii superpuse”.

Eminescu – omul politic național

Pe scurt un ziarist de marcă, o voce puternică, un spirit radical și incomod. Mihai Eminescu avea o funcție publică foarte importantă ca redactor-șef al ziarului Timpul, care era organ oficial al Partidului Conservator. Maiorescu – la organizarea Partidului Conservator a arătat clar poziția lui Eminescu: “Cei 10 capi ai lui, și al 11-lea, domnul Mihai Eminescu, redactor la ziarul Timpul”.

Eminescu duce campanii de presă dedicate chestiunii Basarabiei, critică aspru Parlamentul pentru înstrăinarea Basarabiei este intransigent atât față de politica de opresiune țaristă (“o adâncă barbarie”) cât și față de cea a Imperiului Austroungar și totodată își acuză colegii, fruntașii conservatori, că participă la înființarea de instituții bancare în scop de speculă. Situația sa la ziar devine critică în 1880 mai ales după ce atacă proiectul de program al partidului conservator lansat de Maiorescu în care acesta pleda pentru subordonarea intereselor României și sacrificia românilor aflați sub puterea Imperiului Austroungar. Câtă vreme guvernele de la Budapesta îi oprimează pe români îngrijind accesul la școală și biserică, blocând cultivarea limbii materne – apropierea de Imperiu nu este posibilă și nici recomandabilă avertiza jurnalistul. Viena însă atrage ca un magnet și conservatorii se cuplează cu liberalii – “la ciolan” cum ar zice azi Ion Cristoiu. P.P Carp, înalt fruntaș conservator devine ambasador al liberalilor la Viena și cere să i se pună surdină lui Eminescu (într-o scrisoare către Titu Maiorescu îi atrage atenția: “și mai potoliți-l pe Eminescu”). Scârbit, acesta protestează: “Suntem bărbați noi sau niște fameni, niște eunuci caraghioși ai marelui Mogul. Ce suntem, comedianți, saltimbanci de uliță să ne schimbăm opiniile ca cămășile și partidul ca cizmele?” Ca urmare în noiembrie 1881 Eminescu este înlocuit de la conducerea Timpului, este retrogradat iar noul redactor – șef îl atacă pe Eminescu în chiar ziarul pe care acesta îl condusesese.

Eminescu – ținta serviciilor secrete imperiale

În 1882 Eminescu participă la fondarea unei organizații cu caracter conspirativ, înscrisă de fațadă ca un ONG – “Societatea Carpații”. Societatea își propunea – conform Statutului, să sprijine orice “întreprindere românească”. Se avea însă în vedere situația românilor din Imperiul Austro-Ungar. Considerată subversivă de serviciile secrete vieneze organizația din care făcea parte Eminescu este atent supravegheată. Sunt infiltrați agenți în preajma lui Eminescu inclusiv în redacție.

Manifestările organizate de “Societatea Carpații” îngrijorau în mod deosebit reprezentanța diplomatică a Austro-Ungariei în România. “Societatea Carpații”, era un adevărat partid secret de rezervă, cu zeci de mii de membri, care milita pe față pentru ruperea Ardealului de Imperiul Austro-Ungar și alipirea la Tară dar executa și acțiuni conspirative.

Într-o nota informativă secretă din 7 iunie 1882, redactată de ministrul plenipotențiar al Austro-Ungariei la București, Ernst von Mayr către ministrul Casei imperiale și ministrul de externe din Viena se raporta: “Societatea “Carpaților” a ținut la 4 iunie o ședință publică, căreia i-a precedat o consfătuire secretă. Despre aceasta am primit din sursă sigură (ceea ce înseamnă nota unui agent infiltrat în organizație – n.n.) următoarele informații: subiectul consfătuirii a fost situația politică. S-a convenit acolo să se continue lupta împotriva Monarhiei austro-ungare, dar nu în sensul de a admite existența unei “Români iredente”. Membrilor li s-a recomandat cea mai mare precauție.

Eminescu, redactorul principal al ziarului “Timpul”, a făcut propunerea de a se încredința studenților transilvăneni de naționalitate română, care pentru instruirea lor frecventează instituțiile de învățământ de aici, sarcina pe timpul vacanțelor lor în patrie, să contribuie la formarea opiniei publice în favoarea unei “Dacii Mari”. Săcăreanu, redactorul adjunct de

la "Româna liberă" a dat citire mai multor scrisori din Transilvania adresate lui, potrivit cărora românii de acolo aşteaptă cu braţele deschise pe fraţii lor". (Arhivele St. Buc., Colecţia xerografii Austria, pach. CCXXVI/1, f.189-192, Haus – Hof – und Staatsarchiv Wien, Informationsburo, I.B.-Akten, K.159)

Un alt un raport confidenţial către Kalnoky, ministrul de externe al Austroungariei, informa despre o altă adunare a Societăţii Carpaţii, din care rezultă că un anume Lachman, redactor la ziarul „Bukarester Tageblatt” şi foarte activ spion austriac, avea ca sarcină urmărirea pas cu pas mai ales a lui Eminescu. În contextul notei informative se mai numeşte un agent din vecinătatea imediată a lui Eminescu, care ar fi putut fi chiar vicepreşedintele Societăţii Carpaţii, despre care se scrie negru pe alb că este nici mai mult nici mai puţin decât ... spion austriac. (numele acestuia reapare ulterior în procesul verbal dresat de comisarul Niculescu cu ocazia arestării lui Eminescu: "informat de d.d. G.Ocăşanu şi V.Siderescu că amicul lor d-l Mihai Eminescu, redactorul ziarului Timpul, ar fi atins de alienaţie mintală".)

Eminescu avea o statură publică impresionantă şi era perceput drept un cap al conservatorismului dar şi al luptei pentru unitate naţională coordonate ulterior printr-o întreagă reţea de societăţi studenţeşti din oraşe centre universitare din cuprinsul monarhiei Austro-Ungare. S-a creat un fel de network care avea ca obiectiv direct lupta pentru unitatea politică a românilor. Pe lângă societatea "Carpaţii", au mai apărut la Budapesta societatea "Petru Maior", la Viena "România jună", la Cernăuţi "Junimea", "Dacia", "Bucovina şi Moldova", în Transilvania societatea "Astra" şi în vechea Românie, "Liga pentru unitatea culturală a tuturor românilor în vechea Românie", care avea filiale inclusiv la Paris. Toate aceste organizaţii se aflau în obiectivul serviciilor secrete ale Austro-Ungariei, fiind intens infiltrate şi supravegheate. Colecţia arhivelor politice vieneze cuprinde numeroase

rapoarte similare cu notele informative care priveau activitatea lui Eminescu, considerat un lider primejdios. Eminescu era urmărit pas cu pas. Baronul von Mayr, ambasadorul Austro-Ungariei la București, îl însărcinase pe F. Lauchman în acest sens: "Eminescu este în permanență urmărit de F. Lachman, agent austro-ungar care avea sub observație mișcarea ("iridenta") ardelenilor din București și ale cărui rapoarte sunt astăzi cunoscute". O notă informativă a baronului von Mayr denunța articolul lui Eminescu din "Timpul", privitor la expansiunea catolicismului în România.

În 1883 Eminescu realizează un tablou al maghiarizării numelor românești în Transilvania și îl ridiculizează pe rege, pe Carol I pentru lipsa sa de autoritate. Condamna guvernul liberal pentru politica externă și internă, denunță cărdășia conservatorilor cu liberalii și devine o povară incomodă pentru toată lumea. Tiradele și intransigența sa deranjau toate taberele. Eventualitatea ca acesta să devină cândva parlamentar – ca mulți alți ziariști, ar fi fost nefastă pentru puterile externe din jurul României, deoarece ar fi putut genera un curent politic ostil și neconvenabil intereselor acestora. Eminescu este informat și simte că i se pregătește ceva.

"Moartea civilă"

În 28 iunie 1883 se strânge lațul. Este luat pe sus de poliție și băgat cu forța la ospiciu. Sunt încălcate desigur toate normele legale și i se înscenează unul dintre cele mai murdare procese de defăimare și lichidare civilă la care au participat inclusiv "aproțiați" interesați prin diferite mijloace.

Ziua de 28 iunie 1883 este o zi foarte importantă pentru istoria și politica României nu doar datorită arestării lui Eminescu. Exact în această zi, Austro-Ungaria a rupt relațiile diplomatice cu statul român timp de 48 de ore, iar von Bismark i-a trimis o telegramă lui Carol I prin care Germania amenința cu războiul. În cursul verii Imperiul Austroungar a executat

manevre militare în Ardeal pentru intimidarea Regatului României iar presa maghiară perorase pe tema necesității anexării Valahiei. Împăratul Wilhelm I al Germaniei a transmis de asemenea o scrisoare de amenințări, în care soma România să intre în alianță militară iar Rusia cerea, de asemenea, satisfacții.

Guvernul a desființat “Societatea Carpații” chiar la cererea reprezentantului Austro-Ungariei în București, baronul Von Mayr, cel care se ocupa cu spionarea lui Eminescu. Totodată cu arestarea și internarea la balamuc a lui Eminescu au fost organizate razii și percheziții ale sediului “Societății Carpații” au fost devastate sediile unor societăți naționale, au fost expulzate persoane aflate pe lista neagră a Vienei și au fost intentate procese ardelenilor.

Exact în această zi trebuia de fapt să se semneze tratatul secret de alianță dintre România și Tripla Alianță formată din Austro-Ungaria, Germania și Italia. Tratatul însemna aservirea României Austro-Ungariei în primul rând ceea ce excludea revendicarea Ardealului. Bucureștiul era dominat de ardeleni care ridicau vocea din ce în ce mai puternic pentru eliberarea Ardealului, pentru drepturile românilor asupriți de unguri. Eminescu era în centrul acestor manifestări. Tratatul urma să interzică brusc orice proteste pentru eliberarea Ardealului iar condiția semnării tratatului era anihilarea revendicării Ardealului de la București. “Directiva de sus” s-a aplicat la diferite nivele. Declarația nebuniei lui Mihai Eminescu este unul dintre ele. Așa zisele “interese de stat” l-au nimicit pe tânărul redactor – potențială mare figură politică a României Mari, tocmai în anul când împlinea 33 de ani, vârsta jertfei lui Ioan Botezătorul și a lui Iisus. Tratatul a fost semnat până la urmă în septembrie 1883 ceea ce a mutat lupta ardelenilor în Ardeal.

Lichidarea

Ce urmează în anii următori este un coșmar – bine regizat, în

care rolurile sunt asumate de personajele politice ale vremii. Distrugerea lui Eminescu este deliberată și va duce la moartea sa. Poliția i-a sigilat casa, Maiorescu i-a ridicat manuscrisele și toate documentele – cică să nu fie distruse – depunându-le, selectiv, la Academie după ani buni. Eminescu nu și-a mai văzut niciodată corespondența, cărțile, notele. În manuscrisele din acei ani, cele care au scăpat nedistruse de Maiorescu, sunt însemnări derutante, care arată nivelul la care era hotărât să acționeze Eminescu ca lider al “Societății Carpații”. Planurile lui Eminescu, vizau contracararea consecințele unei alianțe a Casei Regale din România cu lumea germană, proiecte cu adevărat “subversive”, mergând până la o răsturnare a lui Carol I. Este ușor de înțeles că acțiunile sale au fost dejucate prin metodologia tipică “măsurilor active” specifice serviciilor secrete de acum dar și de atunci. Nimic nou sub soare pe câmpul “operativ”. Se lansează zvonul nebuniei inexplicabile, se insistă pe activitatea sa poetică – romantică, se inventează povestea unei boli venerice. Este apoi otrăvit lent cu mercur, sub pretextul unui pretins tratament contra sifilisului, este bătut în cap cu frânghia udă, i se fac băi reci în plină iarnă, este umilit și zdrobit în toate felurile imaginabile. Nu mai are unde să scrie, se resemnează cu situația sa de condamnat politic și își asumă destinul – nu fără însă a lupta până în ultima clipă. În 1888, Veronica Micle reușește să îl aducă pe Eminescu la București, unde urmează o colaborare anonimă la câteva ziare și reviste, iar apoi, la 13 ianuarie 1889, ultimul text ziaristic al lui M. Eminescu: o polemică ce va zgudui guvernul rupând o coaliție destul de fragilă de altfel a conservatorilor (care luaseră, în fine, puterea) cu liberalii. Repede se află, însă, că autorul articolului în chestiune este “bietul Eminescu” și tot atât de repede acesta este căutat, găsit și internat din nou la balamuc în martie 1889. Eminescu este scos complet din circuit iar opera sa politică a fost pusă la index.

Defăimarea

Defăimarea sa nu a încetat însă la peste un secol de la uciderea sa. Adevărate campanii continuă și azi. I se fac rechizitorii și procese de intenție, este proclamat drept proto-fascist. Abia recent s-a dovedit, prin contribuția unor specialiști în medicină legală – cum este Vladimir Beliș, fost director al Institutului de Medicină Legală sau cu aportul doctorului Vuia că mitul bolilor sale a fost o intoxicare de cea mai joasă speță. Punând cap la cap toate dovezile strânse ani de zile, Ovidiu Vuia scrie: “Concluziile mele, ca medic neuropsihiatru, cercetător științific, autor a peste 100 de lucrări din domeniul patologiei creierului, sunt cât se poate de clare. Eminescu nu a suferit de lues și nu a avut o demență paralytică”. Lui Eminescu i s-a făcut autopsia în ziua de 16 Iunie 1889, existând un raport depus la Academie, nesemnat însă. Creierul său, după autopsie, s-a constatat că are 1495 de grame, aproape cât al poetului german Schiller, iar apoi este “uitat” pe fereastră, în soare. Creierul său era o dovadă stânjenitoare a falsității teoriei sifilisului – deoarece această boală mănâncă materia cerebrală. În manualele de astăzi continua însă propagarea operațiunii de dezinformare coordonată de serviciile secrete al Austroungariei. “Ținta” Eminescu încă preocupă diferite cancelarii și “grupuri de prestigiu” – în fapt extensii ale unor grupuri de putere care își perpetuează misiunea de destructurare a valorilor simbolice ale României.

George Roncea

Victor Roncea

Nae Georgescu

Mihai-Eminescu.Ro